

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

SKOGENS RÖDA GULD.

(Se. Turistföreningens Bildarkiv)

Fotoprästävlan avgjord! (Se sid. 21)

LÄS I DETTA NUMMER:

Ledare:

BESTÅENDE
GLÄDJEHUDSKAP?

★

Dr Phil EDITH KLARIN:

DEN TBC-SJUKES KOST
I KRISTID

★

EFTERVÅRDSFRÅGAN
I NORGE

★

VÅRT STUDIEARBETE

★

NOVELLER

★

SOCIALA BREVLÅDAN

»TUBERKULOSBEKÄMPARE III»

HANDARBETSSIDA

Korsord-Schack-Patienternas spalt

N:r 9 - September 1941

Pris 35 öre

Observera!

A D R E S S E N T I L L

De Lungsjukas Riksförbund

och

T I D S K R I F T E N

Status
RIKSÖRGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

är fr. o. m. d. 1 okt. 1941

Kocksgatan 13—15 Stockholm. Telefon fortfarande 41 39 99

Sävsjö Sanatorium

PRIVATSANATORIUM FÖR LUNGSJUKA.
(Beläget å Småländska höglandet)

Modern utrustning. Moderna bekvämligheter, varmt och kallt vatten. Särskilt toaletttrum i de flesta rum.

Prospekt erhålles under adress Sävsjö.

Patienter emottagas även för kortare tids vård, t. ex. under väntetid till annat sanatorium eller för eftervård.

Avgifter Kr. 10:—16:50 pr dag.

Överläkare: Doktor Ake Björklund, tel. Sävsjö 260.

**MED MICHELIN
AIR-RAIL-RINGEN**

*följer bilen vägen
som ett tåg följer rälsen*

**Svenskman har i sin förening
folk av varje tro och mening**

konsum / kooperativa

Konsumentkooperationen är neutral i partipolitiskt och religiöst avseende. Dess 700.000 medlemmar representera alla yrkes- och intressegrupper.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

SEPT. 1941

Utkommer en
gång i månaden
4:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 83^{II}, Stockholm

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

BESTÅENDE GLÄDJEHUDSKAP?

Genom pressen går i dagarna ett meddelande — vilket f. ö. Status redan för ett par månader sedan kunde lämna sina läsare — att tuberkulosen är på stark tillbakagång i landet och att föregående år uppvisade den lägsta dödlighet i tbc vi någonsin haft, nämligen 0,71 per 1,000 invånare.

Budskapet är glädjande. Det visar, att vetenskapens rön och metoder att motverka den förödande folksjukdomen varit framgångsrika — särskilt ha de kirurgiska behandlingsmetoderna varit av oskattbart värde — men samtidigt måste den sociala miljöförbättring, som ägt rum i vårt land under de senaste decennierna, förbättrade ekonomiska och hygieniska förhållanden inom de bredare lagren, tillmätas en mycket stor betydelse, när det gäller den minskade tuberkulosfrekvensen. De stora folkrörelserna kunna till stor del taga åt sig äran för att tuberkulosen slagits tillbaka. Detta har också stått klart för tuberkulosvårdens målsmän. Så skriver sekreteraren i Nationalföreningen mot tuberkulos, dr. G. Neander, i sitt arbete "Folksjukdomen tuberkulos" i Medicinskt folkbibliotek: "Sålunda har den moderna arbetarrörelsen med sin kamp för höjd levnadsstandard och ökad upplysning bland arbetarna säkerligen också varit ett tuberkulosförebyggande arbete av stort värde; likaså nykterhetsrörelsen, folkbildningsarbetet och många andra sociala och hygieniska framstegs- och reformsträvanden." (Kurs. av oss.) Dispensärverksamheten är en annan betydelsefull faktor. Statsmakterna ha också i princip erkänt de sociala reformernas, den höjda levnadsstandardens stora betydelse i antituberkulosarbetet. Vid det sociala reformarbete, som i detta land utförts under åren före innevarande kristid har folkhälsans höjande varit ett av de stora målen.

Vi veta, att kriget måste lägga en hämsko på alla sociala framstegsarbeten. Stor sparsamhet med statens och kommunernas medel måste iakttagas. Ökade be-

hov av olika slag göra sig gällande, och det gäller att sova bland dessa. Det borde emellertid vara självklart, att av alla krav är det ur synpunkten av samhällets egen självbevaringsdrift mest angeläget, att hänsyn i första hand tages till dem som gälla folkhälsans bevarande. Och därvid träder den fortsatta kampen mot tuberkulosen i förgrunden. Beaktas inte detta, kommer den nu konstaterade nedgången i tuberkulosfrekvensen snart att förbytas i en för samhället ödesdiger ökning av tuberkulosfallen.

Att faran härför är stor med hänsyn till kristiden, som alltid hittills medfört ökning i tuberkulosfrekvensen, ha vi förut framhållit, och den medicinska vetenskapen är av samma mening. Ett oroande stort antal nya tuberkulosfall ha f. ö. redan inrapporterats från hela landet, och även om detta förhållande till en del kan ha sin grund i militärinkallelserna och företagna massundersökningar, som möjliggjort upptäckter av förut icke kända tbc-fall, måste det dock väcka farhågor.

Tuberkulosen är på tillbakagång. "Men man skall aldrig vara för säker", säger överläkare John Lundquist på Sollidens Sanatorium i Östersund i ett uttalande i Länstidningen. "Det har ju visat sig, att tuberkulosen ökar under kristid". Och överläkare Carl Löwenhielm vid Löts sanatorium förklarar i ett yttrande i Folket, att *undernäring* och befolkningsomflyttningar äro de viktigaste faktorer, som påverka tuberkulosfrekvensen under krig och kristider. Under förra världskriget ökade tuberkulosen katastrofalt i Tyskland, och man tillskrev det främst fettbristen. Det finns olika teorier om vilken näringsbrist, som är farligast vid lindringare undernäring, men man är benägen att tillmäta C-vitaminbristen den största betydelsen.

Dessa varnande ord från erfarna tuberkulosläkare måste beaktas. Det är de statliga och kommunala myndigheternas skyldighet att tillse, att alla krafter sätts

B.-platser inrättas vid Eksjösanatoriet?

Ett 35-tal platser för kroniska fall och konvalescenter.

Vid Eksjö sanatorium kommer med all sannolikhet att inrättas ett B-sanatorium med ett 35-tal platser. Landstingets förvaltningsutskott har nämligen på anmodan av direktionen för sanatoriet tillsatt en kommitté, som fått i uppdrag att finna bästa lösningen av det problem, som uppstått därigenom att under våren och sommaren antalet nydiagnostiserade fall av tuberkulos visat en skarp tendens till ökning, varigenom man för att bereda plats för dessa sett sig nödsakad att från sanatoriet hemsända kroniska fall av tuberkulos.

Sistnämnda åtgärd har naturligtvis icke ansetts som någon lycklig lösning av problemet, då man betänker, att de hemsända visst icke äro smittofria och på hemorten vare sig de placeras på ålderdomshem eller anorstädes utgöra ett allvarligt problem i kampen mot tuberkulossjukdomen. Nu ha som nämnts kommitterade planer på att bereda plats för dessa patienter vid ett B-sanatorium. Detta har man tänkt åstadkomma genom nybyggnad av en paviljong till sanatoriet. B-patienterna skola stå under samma administration som övriga patienter vid sanatoriet, få samma möjligheter till läkarbehandling o. s. v. De behöva icke blott bestå av kroniskt sjuka, utan kunna även vara konvalescenter. Kommitterade ha en förhoppning om att landstinget redan i höst skall gå i författning om att vidta åtgärder i frågan.

Konvalescenthem till Österforse?

Långsele kommun, som har för avsikt att inställa undervisningen vid Forse södra folkskola, har, enligt vad Nya Norrland erfarit, erbjudit landstingets sjukvårdsutskott att inköpa skolan för att där inrätta kon-

in i det fortsatta arbetet mot tuberkulosen, att inga ansträngningar sparas. Och då gäller det framförallt att tillse, att de lungsjukas och de tuberkuloshotades levnadsstandard hålles på en sådan nivå, att inte motståndskraften mot sjukdomen minskas. Detta kan ske endast på ett sätt: att de lungsjukas eftervårdsfråga får en snar och effektiv lösning. Annars riskerar man, att budskapet om tuberkulosens tillbakagång blir en glädje av kort varaktighet.

J. S—n.

valescentsanatorium för lungsjuka s. k. B-patienter. Sakkunniga för sjukvårdsutskottet ha även inspekterat skolan och funnit den mycket lämplig för uppgiften, men huruvida planen kommer att förverkligas sammanhänger med avgörandet om dispositionen av Örnsköldsviks gamla lasarett. F. n. disponerar landstinget platser för B-patienter till stor del utom länet och frågan måste snarast ordnas.

B.-platser behövas även i norra Kalmar län.

Sanatorieläkaren dr Willi Mascher i Målilla har i skrivelse till Kalmar läns distriktsvårdsstyrelse föreslagit utredning huruvida icke t. ex. genom anlitan av någon befintlig anstalt såsom ålderdomshem el. dyl. inom Kalmar läns norra landstingsområde åtminstone några, förslagsvis 10—20, s. k. B-platser för tuberkulosfall skulle kunna anordnas. Under senaste året har nämligen antalet ansökningar om vård å sanatoriet påtagligt ökat. Anledningen härtill är huvudsakligen en påtaglig ökning av antalet tuberkulosfall bland de till beredskapstjänst inkallade. Det är också oundgängligen nödvändigt, säger dr Mascher, att så snabbt som möjligt bereda plats åt dessa, då de i regel ej kunna få behövlig vård på sina förläggningssorter. Detta medför att sanatoriet för att snabbt kunna bereda plats för dessa oftast färskta tuberkulosfall i allt större utsträckning har måst utskri va resp. vägra plats åt de mera framskridna tuberkulosfallen, som visserligen skulle vara i behov av vård eller åtminstone på grund av smittorisken av asylering, men som dock ej kunna anses vara i behov av den dyrbara och kvalificerade vård, som erbjudes på en A-anstalt. Tyvärr finns inom norra landstingsområdet ingen anstalt för vård av dylika patienter. Inom södra landstingsområdet finnas 30 dylika platser, nämligen tuberkulossjukstugan i Söderåkra med 10 och i Kalmar med 20 platser. Norra landstingets patienter av denna kategori ha måst hänvisas till ålderdomshem eller också fått kvarstanna i sina hem, vilket för dem ofta har medfört betydande personliga och sociala olägenheter och svårigheter.

Distriktsvårdsstyrelsen har i anledning av dr Maschers skrivelse hemställt hos landstinget att åtgärder snarast möjligt vidtagas för anordnande av s. k. B-platser för minst 20 patienter. En dylik anstalt bör förläggas så att kompetent läkare finnes att tillgå.

Den tbc.-sjukes kost i kristid

Den minskade köttkonsumtionen bör kompenseras med ökad fisk- och mjölkkonsumtion. — Viktigt med A- och C-vitamintillförsel: ät frukt och grönsaker!

Av D:r phil
Edith Klarin

Även om tuberkulosen ej kan räknas till de s. k. "dietsjukdomarna" spelar dock näringen en viktig roll såväl för sjukdomens förebyggande som för dess behandling. Uppfattningen, om vad som är den mest lämpliga dietformen, har dock vid denna som vid många andra sjukdomar skiftat under årens lopp.

Det fanns en tid då en mycket äggviterik föda, d. v. s. en sådan som överflödade av kött (ofta rått!), ägg och mjölk, ansågs vara den bästa, och under en senare tid hade den mycket fettrika kosten sina förespråkare. Man var av den uppfattningen att fettet hade en alldeles speciell verkan vid denna sjukdom. Vid kroniska infektionssjukdomar såsom tuberkulos äro viktförluster vanliga och det ansågs därför motiverat att ge en rikligt tilltagen kost med flera mellanmål, för att få den sjuke att lägga på hullet.

Numera nöjer man sig med att ersätta eventuella viktförluster och när den sjuke återfått sitt normala hull behöver han inte äta stort mer än andra. Tre, högst fyra måltider om dagen anses bättre än många småmåltider.

Anledningen till att man började frågå den mycket fettrika kosten var bland annat den att man hade upptäckt att fetterna sins emellan ej hade samma värde. Fettet i mjölk, äggula och fiskolja visade sig ha större näringsvärde än vegetabiliska fetter och kroppsfettet hos slaktdjuren. Detta förklarades så småningom genom förekomsten av vitaminer i de förstnämnda fettslagen. Ett sådant vitamin, A-vitaminet, har visat sig vara av värde för höjande av kroppens motståndskraft mot vissa infektioner och av den anledningen rekommenderas åt tbc-sjuka en A-vitaminrik kost. A-vitamin kan även tillföras kroppen genom växtprodukter, särskilt bladgrönsaker och morötter, men en förutsättning härför är dock att kosten ej är allt för fettfattig. I detta sammanhang bör kanske nämnas att paraffinolja, ett ofta använt laxermedel, ej är ett fett. Den kan ej tillgodogöras av kroppen utan passerar igenom och kan därvid taga med sig en stor del av födans A-vitamin. Paraffinolja bör därför ej användas omedelbart före eller efter en måltid.

Undersökningar utförda under senare år antyda att C-vitaminbehovet är ökat vid infektioner i allmänhet och även vid tuberkulos. En kost rik på frukt och grönsaker föreskrives därför.

Som nummer ett på listan över födoämnen som böra ingå i den tbc-sjukes dagliga kost står mjölken, tack vare sitt innehåll av utmärkta äggviteämnen, kalcium och vitaminer. Vanligen rekommenderas omkring en liter om dagen, såvida inte särskild anledning finns att inskränka härpå. Ägg höra också till de näringsrika och lättsmälta födoämnen som gärna böra förekomma i kosten, men det är onödigt och oekonomiskt att gå till överdrifter. Frukt och (eller) lättsmälta grönsaker böra dagligen ingå i kosten på grund av sina lösende egenskaper och sin rikedom på vitaminer och mineralämnen.

Då aptiten ofta är nedsatt vid denna sjukdom bör man lägga an på att göra kosten omväxlande och på allt sätt tilltalande. De födoämnen av vilka de tbc-sjuka kunna ha ett större behov än andra, finnas lyckligtvis ännu att tillgå utan hinder av ransonering; tyvärr är det väl ofta så att kostnaden begränsar konsumtionen.

Dock innebär köttansoneringen givetvis en inknappning ifråga om äggvitetillförseln för lungsjuka liksom för många andra människor. Då det är av vikt för den tbc-sjuke att tillförseln av äggviteämnen hålles på en jämförelsevis hög nivå, får man ej försumma att kompensera den minskade köttkonsumtionen genom en rikligare tillförsel av mjölk och fisk.

Motståndskraften mot sjukdom är beroende av många olika faktorer — att näringen är en av dessa är ovedersägligt. Det är sedan gammalt känt att motståndskraften mot tuberkulos nedsättes vid undernäring. Under förra världskriget, då Danmark exporterade mer än vanligt av sina mejeriprodukter, steg dödsiffran i tuberkulos betydligt över de föregående årens siffror för att åter sjunka sedan förbrukningen av mjölkprodukter inom landet ökat. Undersökningar visa att barn som endast erhållit obetydliga mängder mjölkfett i sin föda äro mera mottagliga än andra för tuberkulos. Detta förmodas bero på att kosten under sådana förhållanden blivit alltför A-vitaminfattig.

Man kan inte genom en viss kostregim bota tuberkulos, men en allsidig näring är en betydelsefull faktor för vidmakthållande av normal motståndskraft mot denna sjukdom. Det är viktigare än någonsin att man i en kristid med penningbrist och ransonering genom ett klokt födoämnesval försöker hålla undernäringen borta och motståndskraften uppe. Barnen och de unga böra på allt sätt skyddas.

Tidskriften Status och De Lungsjukas Riksförbund får ny adress den 1 oktober:
Kocksgatan 13—15, Stockholm.

från FÖRBUNDSARBETET

Vårt studiearbete

Sommarferier är ett ord som för tanken till lyckligt överståndet examensjakt och kursavslutningar med därpå följande solmättade, ljuvliga och energisamlade sommarveckor, för att så småningom på höstsidan samlas till nya krafttag.

Även inom det frivilliga folkbildningsarbetet är förhållandet enahanda. Inte så att något intellektuellt slöhetstillstånd inträder, men man tar i regel en vilopaus i de planmässiga studierna, och följer stundens ingivelser till "strandhugg" här och var i böckernas värld, men samtidigt sneglar man mot höstens uppgifter.

Nu, när de varma sommardagarna flyktat, är tiden inne att gripa sig an med friska tag på studiefronten. Inom vårt förbund, som räknar studiearbetet som en mycket viktig del av verksamheten, bör alla tillgängliga krafter mobiliseras. Låt oss komma överens om, att göra detta år till ett verkligt studieår. Minst en studiecirkel i varje lokalförening skall vara lösenordet. Hur skall detta kunna realiseras? Jo, börja redan i dag med förarbetet.

Inom patientföreningarna bör först chefläkarens tillåtelse inhämtas. Sedan överlägger de studieintresserade om önskemål och förutsättningar. Skulle, mot förmodan, de senare saknas, skriv då till förbundsledningen, så kan vi säkerligen gemensamt finna utvägar. Det behövs inga högtidliga skrivelser. Små personliga brev ger ofta en mera levande bild av önskingar och svårigheter, än stela och formfulländade skrivelser. Umgänget skall vara fritt och otvunget. Förbundsledningen ger med verklig tillfredsställelse all den all den hjälp den kan.

Att det finns studieintresse på våra sanatorier, är odisputabelt. Den som skriver dessa rader har provat den saken vid flera tillfällen och på olika ställen, och resultatet har alltid överträffat alla förväntningar. Vid ett tillfälle anmälde sig 46 % av sanatoriets samtliga patienter till studier. Tre studiecirklar bildades — bokföring, nationalekonomi och engelska språket — och antalet medlemmar i cirkelarna var större vid avslutningen än vid studiernas början.

Inom konvalescentföreningarna är det styrelsen som skall ta initiativet. De ha i regel större möjligheter än patientföreningarna. A. B. F:s cirklar står öppna även för våra medlemmar. Det kan många gånger vara förmanligare att gå med i dessa cirklar än att bilda egna,

om anslutningen till vissa ämnen blir för ringa. Men någon eller några egna cirklar kan säkert samla tillräckligt många medlemmar för att arbetet skall bli lönande. Kunskapslivet är så oändligt rikt, studieintresse finnes och studiemöjligheterna skall vi gemensamt skapa.

Ökat vetande flyttar horisontlinjen ett stycke längre bort, skänker större tolerans och ger tillvaron rikare möjligheter.

Manfred Norberg.

RAPPORT FRÅN FLIS.

Fredagen den 15 augusti hade FLIS ånyo sammankallat sina medlemmar till möte, efter en paus över sommaren. Sorgligt nog hade endast ett 60-tal hörsammat kallelsen, om det nu kan bero på landsvistelse, eller vad? På dagordningen stod bl. a. kompletteringsval av styrelsen, då Erik Holmgren ej längre anser sig ha tid att sköta ordförandeposten. Till ordf. valdes nu förutvarande sekr. A. Fredin och som sekr. M.-B. Stern.

Från styrelsens arbete under sommaren rapporterades bl. a. skrivelser till friluftsteatrarna med anhållan om fribiljetter, till tidningarna ang. reducerat prenumerationspris samt en skrivelse till Jordbruksdepartementet med begäran om bidrag i form av livsmedel att utdelas bland lungsjuka.

Bland besluten märktes anordnandet av en julinsamling; att sköta densamma tillsattes en kommitté av 5 personer.

Efter mötesförhandlingarna serverades kaffe och dansades till FLIS duktiga orkesters väljudande toner. Alltid roliga och livligt uppskattade Folke Keding förnöjde oss också med sina humoristiska visor efter vilka applåderna aldrig ville taga slut.

Till sist bara en uppmaning till FLIS medlemmar, att till nästa möte infinna sig mangrant, vi behöver villiga pojkar och flickor till julinsamlingen. Ingen behöver ångra sig för vi ha alltid trevligt på våra möten!

Maj-Britt.

FÖRENINGSSANNONSER

Bliv medlem i konvalescentföreningen i Din hemort!

F. L. I. S.

(Föreningen för Lungsjuka i Stockholm)

Expeditionen hålles öppen varje måndag
kl. 6—8 e. m.

Folkets Hus (Barnhusgatan 14, Rum K.,
1 tr. upp i gathuset.)

“SAKO”

(Föreningen sanatoriekonvalescenter i Stockholms
norra förorter.)

Ring 28 03 08 eller 28 36 21.

Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening

SUNDSVALL

(Folkets Hus, 1 tr. Expedition 3)

Expeditionen hålles öppen onsdag och lördag
kl. 12—2.

Eftervårdsfrågan i Norge

Befolkningsutvecklingen kräver tillvaratagande av den partiella arbetskraften. — 61 proc. av de lungsjuka fullt arbetsföra, 23 delvis.

Ur de norska sanatoriepatienternas tidning "Vi Vil" återgiva vi här nedan en redogörelse från den utredning som utförts av den kommitté, vilken fått i uppdrag att utreda frågan om tuberkuloseftervården i Norge. De omständigheter och siffror, som därvid framkommit äga många beröringspunkter och tillämpning på motsvarande svenska förhållanden och torde därför vara av intresse även för Status läsare.

En av de viktigare frågorna under de senaste årens socialpolitik i Norge har varit omvårdnaden av de medborgare, vilka på grund av arbetsoförmåga och arbetslöshet råkat i nödläge.

År 1936 fick vi en lag om hjälp till blinda och vanföra samt en lag om åldersförsörjning och 1938 lagen om arbetslöshetsförsäkring. Dessutom förelåg proposition till lag om pension till invalider, blinda och vanföra och även ett förslag till lag om omvårdnad av sinnessjuka var under utarbetande.

Även på ett annat viktigt område har man ägnat sin uppmärksamhet åt de partiellt arbetsföra. År 1937 höll överläkare Folkestad vid möte med "Den Norske Nasjonalforening mot Tuberkulosen" ett föredrag om de tuberkulösa patienternas och konvalescenternas ekonomiska ställning. Detta föredrag och den diskussion, som följde på detsamma, gav anledning till att Nasjonalforeningen tillsatte en kommitté, som skulle utreda frågan om de tuberkulösa eftervård.

En dylik utredning hade redan planerats av flera tuberkulosläkare, och det var därför desto nödvändigare att en kommitté tillsattes, som kunde sammanföra olika uppslag och utreda frågan om kostnaderna för en dylik eftervård. I samband härmed beslöt kommittén att inhämta vissa statistiska uppgifter betr. de tuberkulösa konvalescenterna.

Då det emellertid skulle ställa sig alltför dyrbart att upprätta en statistik, berörande samtliga tuberkulösa i landet, nöjde man sig med ett mindre urval. Av särskilt intresse i detta urval är det material, som man fått från sanatorierna, och det är några av de upplysningar, detta material givit, som jag i det följande skall redogöra för.

Denna del av materialet omfattar tuberkulösa, som utskrevos från sanatorierna under åren 1931—1935 och som voro i livet 1938. Man medtog endast tre sanatorier och sammanlagt fick man in uppgifter från 2198 patienter. Att här redogöra för alla de omständigheter, som framkommit genom detta material, skulle föra för långt; vi få här nöja oss med de viktigaste.

Det är en känd sak, att tuberkulosen framförallt är en ungdomssjukdom. Detta gör sjukdomen så mycket allvarligare ur social synpunkt därför, att den berövar samhället en arbetskraft, som annars skulle vara av

stor betydelse för utvecklingen. Samtidigt ger denna omständighet hopp om, att ett arbete för tuberkulösa konvalescenter kan bära rik frukt, ty ungdomen har lättare att inordna sig under nya förhållanden, som bli nödvändiga på grund av sjukdomen. När det gäller den ekonomiska sidan av saken är det däremot en nackdel att de flesta äro unga — de ha icke hunnit

Av Dr. aktuar H. Palmström

skaffa sig den ekonomiska stadga, som för den sjuke är nödvändig, då det gäller en framgångsrik kamp mot sjukdomen.

De inkomna uppgifterna visa följande fördelning efter social ställning:

	% män	% kvinnor
Självständiga näringsidkare	15,4	2,9
Tjänstemän	11,4	9,8
Förmän och arbetare	64,9	42,4
Husmödrar, hemmav. barn	2,3	42,0
Personer m. ensk. förmögenh.	—	—
Personer m. allmänt eller enskilt underhåll	4,2	1,3
Socialstånd otillr. angivet	1,8	1,6
Summa	100,0	100,0

Det är som synes de två grupperna tjänstemän och arbetare, som dominera materialet. Detta är så mycket mera anmärkningsvärt som hela befolkningen över 15 år utgöres av 7,8 % tjänstemän och 34 % arbetare (1930). I de fall, där tjänstemän och arbetare äro utan ersättning under sjukdom, är deras ställning i hög grad prekär. De ha ju som regel ingen annan inkomst än den de kunna skaffa sig genom eget arbete. Detta tvingar dem ofta att återupptaga sitt arbete innan de genomgått hela den kur och vila, som sjukdomen kräver. Därtill kommer, att många måste ta ett arbete, som är mycket olämpligt med hänsyn till sjukdomen.

Ofta är det så, att konvalescentens arbetsförmåga är nedsatt, då det gäller visst arbete medan vederbörande är fullt arbetsför beträffande annat. Särskilt gäller detta vanliga tuberkulösa sjukdomar, som kunna göra en person, som är kroppsarbetare, arbetsoförmögen under långa tider, kanske för alltid, under det att en person, som ägnar sig åt sådant arbete, vartill icke fordras rent kroppsliga ansträngningar mycket fortare kan bli arbetsför i sitt yrke (t. ex. kontorsarbete o. d.). I detta sammanhang kan också nämnas den terapeutiska invaliditeten, den invaliditet, som uppstår genom läkarens förbud för patienten att arbeta, om han inte

vill riskera återfall i sin sjukdom. En patient, som blivit återställd, kan i många fall inte åtaga sig vilket arbete som helst.

Så vitt jag vet finnes ingen statistik på detta område, men de flesta läkare ha erfarenheter, som bjuder dem att avråda patienten från att återtaga sitt tidigare arbete. Medan sjukhusen och sanatorierna tidigare förde statistik över de utskrivna och i livet befintliga patienterna under rubrikerna arbetsförmögna, delvis arbetsförmögna och arbetsoförmögna har man nu i stor utsträckning övergått till rubrikerna friska, förbättrade, oförändrade och försämrade.

Som torde framgå av det föregående måste begreppet arbetsförmåga betraktas som flytande. Det står i relation till ett bestämt yrke eller ett bestämt arbete. Detta förhållande gör sig även gällande i de svar, som influtit till den statistiska utredningen. De blanketter, som därvid skulle ifyllas upptogo emellertid en del frågor, som avsågo att i någon mån få klarhet i denna sak. De frågor, som ha särskilt intresse härvidlag voro följande:

Har Ni kunnat återupptaga Edert gamla arbete?

Vilket arbete är det?

Har Ni kunnat ägna Eder åt annat arbete, i så fall vilket?

Är Ni arbetsför?

Är Ni delvis arbetsför?

Är Ni helt arbetsför?

Genom att jämföra svaren med varandra har man så kunnat komma fram till en viss uppfattning om vederbörandes arbetsförmåga.

Svaren från sanatorierna ha sammanställts i följande tabell:

	% män	% kvinnor	S:a %
Helt arbetsföra	62,9	59,7	61,3
Delvis arbetsföra	20,9	24,8	22,8
Arbetsoförmögna	9,5	8,2	8,9
Vistas på sanatorium ..	6,6	6,7	6,7
Uppgift saknas för	0,1	0,6	0,3
Summa	100,0	100,0	100,0

C:a 61 % voro alltså helt arbetsföra, 23 % delvis arbetsföra och 16 % icke arbetsföra eller vistades på sanatorium. Av särskilt intresse har det varit att undersöka, om vederbörande varit helt eller delvis arbetsföra omedelbart efter utskrivningen från sanatoriet eller om de först någon tid varit att anse som arbetsoförmögna. Av de fullt arbetsföra männen uppgåvo 65 %, att de varit arbetsföra inom ett halvt år efter utskrivningen. För de fullt arbetsföra kvinnorna var motsvarande procent 50. Medan 53 % av de delvis arbetsföra männen blivit detta inom ett halvt år efter utskrivningen, var detta fallet med 60 % av de delvis arbetsföra kvinnorna. Inom ett år hade 73 % av de fullt arbetsföra männen blivit arbetsföra, för kvinnorna var motsvarande siffra 63 %. För de delvis arbetsföra var procenttalet resp. 63 och 67.

På grund av sjukdomens karaktär kan man som nämnt vänta, att många av de utskrivna ägna sig åt annat arbete än före insjuknandet. Detta förhållande framgår av nedanstående tabell:

	Fullt arbetsföra		Delvis arbetsföra	
	% män	% kvinnor	% män	% kvinnor
Utan arbete	5,7	1,4	27,6	18,2
Upptagit tidigare arbete	71,9	75,8	42,2	56,5
Upptagit annat arbete	22,4	22,8	30,2	25,3

Av de fullt arbetsföra är det förhållandevis få, som icke börjat arbeta. 22—23 % ha skaffat sig annat arbete än tidigare. 70—75 % ha återgått till det arbete, de tidigare haft.

Av de delvis arbetsföra är det däremot många, som icke skaffat sig något arbete. Det är också många, som fått annat arbete än de hade före sjukdomen.

Delvis kan ombytet av yrke bero på att det varit svårt att få arbete i tidigare fack, ett förhållande som den allmänna arbetslösheten torde ha medverkat till. I den ålder, de flesta av de utskrivna befinna sig i, försiggår givetvis också ett visst ombyte av yrke, som inte har något med sjukdomen att göra. En annan sak är det naturligtvis att från vanligare yrken försiggått växling till andra. Särskilt ha de, som tidigare arbetat i sjöfart, fiske och handel, tagit annat arbete. För de delvis arbetsföra kvinnorna har det dessutom varit stort ombyte av yrke för dem, som tidigare ägnat sig åt industri och hantverk, hushållsarbete hos andra, intellektuell verksamhet o. d. I denna sista grupp finna vi lärarinnor, sjuksköterskor m. fl.

Även om flera kunnat återupptaga sitt gamla arbete eller skaffa sig annan sysselsättning ha konvalescenterna givetvis i likhet med många andra drabbats av arbetslöshet. Man finner också förhållandevis många arbetslösa bland materialet. Siffrorna gälla endast dem, som vid utredningen voro mellan 15 och 70 år. Av de helt arbetsföra voro 12 % av männen och 5 % av kvinnorna arbetslösa. Av de delvis arbetsföra voro 60 % av männen och 51 % av kvinnorna arbetslösa.

I viss mån sammanhänger arbetslösheten med yrket. Det kan sålunda nämnas, att vid en uppdelning efter yrken är det särskilt sådana yrken som fiske och sjöfart, som visar stor arbetslöshet. Bland de delvis arbetsföra är det också stor arbetslöshet bland folk i intellektuell verksamhet.

Bland de helt arbetsföra kvinnorna ha förhållandevis många i sådana yrken som jordbruk, industri och hantverk uppgivit sig vara arbetslösa. Bland helt arbetsföra hembiträden råder mindre arbetslöshet under det att bland delvis arbetsföra hembiträden arbetslösheten tycks vara ganska stor. Dessa uppgifter bekräfta, vad som ovan sagts om yrkesombytet och de uppgifter, som lämnats av dem, som icke åter börjat arbeta efter sanatorievistelsen.

Ovan har framhållits, att arbetslösheten är mycket större bland de tuberkulösa konvalescenterna än bland befolkningen i övrigt. Det är klart, att arbetslösheten till stor del sammanhänger med vederbörandes sjukdom, en sjukdom som för långa tider placerar honom i en ogynnsam ställning, i konkurrensen med de fullt friska. Kommittén har sökt utreda i vilken utsträckning arbetslösheten sammanhänger med sjukdomen. På frågeformuläret ha upptagits följande frågor:

(Forts. å sid. 16)

Skymning

Dagens vind har lagt sig till ro och det kluckar endast svagt i strandstenarna, mot vilka förut gröna, fräsande vågor stormat an. Det har blivit så tyst och stilla runt omkring. En fisk slår i vassen, änderna snattra sömnigt och då och då hörs den spröda klangen av en skälla någonstans i skogen.

Utifrån havet kommer nattmörkret sakta smygande. Nu tänds en blek stjärna och Vitö fyr sänder ett svepande strålnippe över svarta, hemlighetsfulla vatten.

Gubben Andersson och jag sitta på farstubron och vila oss efter dagens möda. Stämningen är på något sätt högtidlig, och vi dämpa omedvetet rösten, som om vi sutto i kyrkan.

Nu kom en mild fläkt från land. Den förde med sig en doft av hö och pepparmynta, en stark doft från ängen och solstekta enbackar som kan göra en yr i huvudet.

Den gamle och jag tala om skymningen. Han är en vis man, en man som blivit ödmjuk under sitt hårda arbete för att få sin bärning ur havet, i skogen eller på åker och äng. Många hårda duster har han fått ta, och många gånger har han fått riskera liv och lem. Det har gjort, att han hyser respekt för världen, för havet och för det sjudande, pockande livet, en respekt som är parad med tacksamhet över livets gåva.

Han säger, att den här skymningen, som vi nu se nalkas oss, är på något alldeles särskilt sätt mjuk. När den går in över land, kommer den som en öm mor, som stoppar täcket om sina barn och kysser dem godnatt. Skymningen drar genom den sovande skogen, sänker sig över ängens blommor och sveper in de små stugorna i ett mjukt täcke. Den gamle sjunger en liten sång, som jag inte hört sedan min barndom:

"Vad gör det att skymningen breder
sitt flor, den är tomtarnas vän,
vad gör det att solen går neder,
hon kommer i morgon igen."

*

Det är dags att gå till kojs. När vi resa på oss för att säga god natt till varandra, blixtrar det till där ute vid den svarta horisonten. Och nu sveper en ljuskägla över vattnet och en annan, nej, nu är tre, fyra ljusfloder, som äro riktade mot himlen. Så hörs ett doftmullrande. Det är inte åskan, nej, det är artillerield.

Den gamle står alldeles stilla och spanar intensivt ut i nattmörkret. Vad är det? Är det vår neutralitetsvakt, som övar sig och som vill visa oss, att den är på sin post? Eller är det blodigt allvar? Är förstörelsen på väg mot vår fredliga sovande bygd?

Nu sveper en vedettbåt in i viken och lägger till vid bryggan. Den gamle och jag skynda dit ner. Åh, det är ju idel bekanta ombord. Här äro Änggårds- och Rödskärspojarna. De äro inkallade i militärtjänst. De lugna oss. Det är nattövning, och vi kunna sova tryggt.

Så smyger sig båten ut igen. Den går med släckta lanternor och nu är den totalt uppslukad av mörkret.

*

Jag ligger länge vaken. Genom kammarfönstret kan jag se hur de bleka stjärnorna vandra över himlen. Jag skall sova

lugnt här i min bädd och överallt i de små stugorna sova trötta människor och hämta styrka för morgondagens uppgifter.

Men långt där ute i det svarta mörkret, där borta på den andra kusten äro i natt många par ögon ängsligt riktade mot himlen. Där ser man samma stjärnor som här. Men det är inte för de vackra stjärnornas skull man ser mot himlen. Från den kommer döden i natten. Där dåna svarta dödsmaskiner fram och spy eld och bly över en sovande bygd.

Så är natten inte endast fridens och vederkvickelsens utan även hatets, ondskans, dödsskrikens och förbannelsernas.

Varför, frågar man sig. Varför?

Tystnaden och det sammetsmjuka mörkret sänker sig allt djupare, och nu sover svensk bygd sin stärkande sömn.

Thomas.

Östersunds folkskolebarn fria från tbc. En av Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos bekostad gruppundersökning av Östersunds stads folkskolebarn har visat, att endast 15 proc. av barnen är tuberkulinpositiva. 5 fall av misstänkt pågående körteltuberkulos och endast ett fall av pågående körteltuberkulos har konstaterats bland barnen.

Dr. Lundquist på Sollidens sanatorium, som lett undersökningen, framhåller, att resultatet måste betecknas som mycket gynnsamt.

Sociala Brevlådan

Tidskriften
Status
Stockholm.

Under ovanstående rubrik införs råd i sociala spörsmål av mera allmänt intresse. Denna rådgivning är för Riksförbundet ingalunda ny — vi ha sedan ett par år tillbaka brevlades utövat en omfattande rådgivning åt lungsjuka i fattigvårds-pensions-riksförsäkrings o. d. frågor. Då många av de problem, som sålunda underställts vår prövning varit av den art, att de kan tänkas intressera även andra lungsjuka, ha vi beslutat öppna denna avdelning i Status. Hit få alltså insändas frågor betr. fattigvårdsärenden, folk- och invaliditetspension, riks-försäkring, yrkesutbildning, familjebidrag m. m. Svaren lämnas utan avgift men vi förbehålla oss rätt att avgöra, om frågorna äro av den natur, att de böra besvaras i tidningen. Medicinska frågor besvaras ej. Frågorna skola vara försedda med avsändarens namn och adress samt märkta med signatur (avsändarens namn utsättes givetvis ej i tidningen) samt vara märkta "Sociala brevlådan", Tidskriften Status, Götgatan 83 II, Stockholm.

Rådgivningen från De Lungsjukas Riksförbunds expedition fortsättes givetvis som förut och dit hänvisas de klienter, som av någon orsak ej önska få sina frågor of-fentliggjorda i Status.

Sign. "A.-N.", har i fjol varit anställd vid A. K.-arbete och efter att därefter gått arbetslös i fem månader fått lungsäcksinflammation, som gjort sanatorievistelse nödvändig. Har hustru och ett 4-årigt barn att försörja. Han frågar:

- 1) Kan jag få bidrag från Riksförsäkringsanstalten?
- 2) Kan jag erhålla folkpension eller
- 3) skall jag vända mig till fattigvården i min församling?
- 4) Min hustru är skriven i en församling och jag i en annan. Till vilken församlings fattigvårdsstyrelse skall jag då vända mig?
- 5) Min fru har ett mycket litet arv efter sina föräldrar. Hindrar detta att jag får understöd?

Svar: Frågan om Eder familjs försörjning under Eder sanatorievistelse blir beroende av, hur stort det arv är som Ni talar om och huruvida understöd från Riksförsäkringsanstalten kommer att tillerkännas Eder.

Frågan om Ni kan få understöd från Riksförsäkringsanstalten är helt beroende på, under vilka omständigheter, Ni ådragit Er sjukdomen. Ni bör rådfråga Er läkare om saken, ty det är han, som skall tillstyrka Er ansökan.

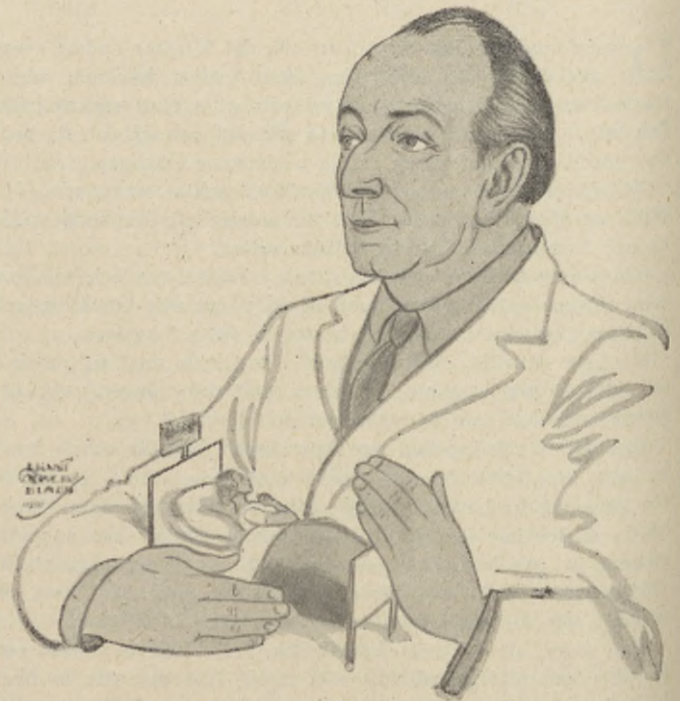
Detsamma gäller pensionsfrågan. Vi ha dock aldrig hört att någon tillerkänts pension enbart på grund av genomgången lungsäcksinflammation.

Betr. ansökan om fattigvårdsunderstöd bör denna insändas till fattigvårdsstyrelsen i den kommun, i vilken Ni har hemortsrätt.

"Göteborgare". Om Ni ej kan erhålla läkares intyg på att Ni är oförmögen till arbete kan Ni givetvis ej heller begära understöd av fattigvården på grund av tbc. Eder pension har ju också av detta skäl blivit indragen.

Tuberkulosbekämpare

III

Överläkare Janne Leffler, Söderby Sjukhus, känd för det stora personliga intresse han ägnar sina patienter. En vital och mångsidig människa, beläst humanist, originell personlighet, om-susad av en frodig anekdotflora.

(Teckning för Status av Ernst Åkerblad.)

"E. L." Frågor, som beröra terapin på sjukhusen, kunna vi — som Ni nog förstår — inte befatta oss med. Ni bör vända Eder till överläkaren på sanatoriet, som — om han anser det lämpligt — kan remittera Eder till kirurgisk avdelning å sjukhus, där operationen kan företagas.

Tuberkulosvårdens ordnande i Stockholms län. Hrr K. J. Söderberg och Fritz Andersson föreslå i motion till Stockholms läns landsting att förvaltningsutskottet eller annat lämpligt organ skall få i uppdrag att till nästa års landsting göra sådan utredning om tuberkulosvårdens ordnande i länet att man kan besluta om den framtida användningen av Löwenströmska lasarettets tuberkulosavdelning.

Till motionen är fogad en av överläkaren vid lasarettet, A. Mattsson, uppjord P. M. Av denna framgår, att representanter för lasarettets direktion hos sjukvårdsutskottet enträget yrkat på att tuberkulosklientelet i Väsby flyttas till Norrtälje, där landstinget nu har en centraldispensär utan sjukhusavdelning. Genom åtgärden skulle, förutom andra fördelar, vinnas även högre statsbidrag. I Norrtälje skulle för ändamålet byggas ett tuberkulossjukhus med manlig och kvinnlig avdelning om tillsammans 62 patienter och med centraldispensärläkaren som chef.

TORPET VID VÄGEN

AV HELMER GRUNDSTRÖM

Ett stenkast från municipiets gräns ligger gården. Det är en liten rödmålad stuga, ett torp; men det växar buskar och små träd runt om. Det gör det inte vid stugorna nere vid sjön. Där är sikten fri ut mot fjärdarna. Där sveper blåsten obarmhärtigt fram. Här är lä. Tappan är förfallen, den billiga gipsgubben har huvet avslaget, på stigarna sticker ogräset opp.

— De borde rensas, säger Johanna, men både gubben å ja är så ofärdia å Anna har annat å tänka på.

Elias säger inget. Han står böjd, med händerna på ryggen. Det piper och väser i hans bröst. Astman. Därför tiger han.

Torpet är en oas, en fridens idyll; åtminstone för mig som är van inlandet och grönskan. Då kalheten blir för pressande och maneterna för många lämnar jag stranden och går bort till stugan. Det kan hända Anna är hemma.

Anna är 17 år. Men jag känner mig på något sätt släkt med henne. Kanske därför att hon är ett kärleksbarn. Inte så att hon föddes utom äktenskapet. Nej; men hon blev liv och väsen i kärlek.

Elias var gift förut. Hade barn och gjorde sig en bra slant som cementgjutare. Alla trappor och avsatser i samhället har han gjort. Han har också grävt brunnar. Egentligen skulle han ha blivit fiskare som de andra. Men han kunde inte med sjön. Han var med tre resor; sen var det nog. Sista turen var för-

färlig. Han låg vid Shetlandsöarna, det blev storm; ja, han vill helst inte tala om det. Ty han klarade inte sjöprovet som han skulle. Men han var med in i en skotsk stad och det är han lite stolt över. Så långt kom han i alla fall. Nu, då han tänker på det, är det en lång tripp. Och det var svårare då när inga motorer fanns.

En dag dog gumman och han blev ensam. Men han såg sig om efter en ny kvinna. Och så träffade han Johanna. Hon var från en ö utanför. En snäll kvinna som hade svårt att gå därför att hon hade värk i lederna. Han var äldre än henne, 20 år. Men vad brydde hon sig om det? De gifte sig. Och då hon var 44 år fick hon Anna. Elias och Johanna kände tacksamhet i sina hjärtan. Elias barn i första giftet, en pojke och flicka, artade sig väl. Men detta var hans och Johannas gemensamma barn.

Och nu är Anna 17 år.

Elias har slutat cementgjuta. Han lever på sin pension. Astman är besvärlig. Och han närmar sig 80. Fast det är ingen ålder här. Den nye prästen har räknat dem som är över 75 i samhället. De är omkring 100 stycken. Folket här är segt och har svårt att dö. Ja, Elias har gjort sitt. Nu hugger han ved och bär vatten. Johanna är inte bättre i benen. Hon har svårare att gå än förr. Elias får uträtta alla ärenden utomhus. Anna är borta om dagarna. Hon jobbar nere i municipiet. Hos en snäll familj, man och hustru. De har inga barn. Han är en av de nya i kommunalnämnden och står i värre. Utanför stugan har han odlat och gödlat och planterat blommor. Men initiativet är hustruns, hon är inifrån landet och är van vid lummighet. Under säsongen är hon kokerska på pensionatet. Så Anna får sköta hushållet. Ibland kommer sommargäster och bor hos dem. De måste passas. Sängarna bäddas. Anna har det hon står i. Men det finns alltid en tid på dagen då hon är ledig. Och kan sitta på stugbron och sola sig. Eller plocka blommor och sätta i vaser. Det trivs hon med.

Första gången jag såg henne stod jag och pratade med hennes husbonde. Det var kväll. Ute på fjärden syntes Piratens lapade segel. Han dörjade makrill. Anna kom ut, kastade bort några vissna blommor och plockade några nya. Hon växlade några ord med husbonden. Det slog mig att hon inte hade samma sträva dialekt som fiskarflickornas. Hennes röst var mjuk och melodisk.

— Hon är inte härifrån, förklarade husbonden, hon kommer inifrån landet.

Ett par dar senare mötte jag henne. Och då berättade hon att hon bodde i den röda stugan utanför municipiet. Jag blev varm i hjärtat ty den stugan hade jag fäst mig vid. Jag nämnde det för henne. Hon log. Ett varmt, ljust leende.

— Titta in nån gång, sade hon.

Och jag tittade in. Nu är jag mer hemma här än där jag bor. Det är inget fel med dem heller. Men det är som det ryms mer harmoni i den röda stugan. Där jag bor är mannen ute hela sommarn. Han går på Shetland och Hebriderna. Två gånger varje säsong. Sen sticker han ut på småturer. Han är född vid havet. Det är hans element. Hustrun lider av det. Den eviga

blåsten pinar henne. Hon kommer nånstans från landet. Där det fanns kor och får och grisar och höns. Sånt vill hon pyssla med. Men mannen förstår det inte.

De har haft tre barn. Äldsta flickan dog i lungtuberkulos. Den yngsta lever. Men ena lungan är gasad. Så hon är delvis ute-stängd från ungdomslivet. Hon är tapper. Alltid glad och livlig; kanske en aning för nervös. Men man förstår henne. Hon går ut ibland och dansar på bryggan. Men hon är andfådd då hon kommer hem.

Sonen är en spelevink. Han dras till sjön. Men han skall inte bli fiskare. Nej, först skall han gå läroåren och ta maskinist-examen. Sen vet man inte hur högt han kommer att klättra. Han är 18 år och har nyss kommit tillbaka efter en tripp till Mexiko. Han är solbränd och frisk; från sin resa har han dock inget med sig.

— Va ska de tjäna till? säger han. Samla på krafts.

— Han är snål, tycker systemen, han har alltid varit snål.

Det är kanske sant; han är säkert försiktig och rädd om sig. Och syster och bror trivs bra hop. Han sjunger visor och berättar historier och skojar. Moderns religiösa bekymmer skrat-tar han åt. Kommer han från dansen på bryggan stövlrar han omkring i köket så det hörs i hela huset.

Men det är något som fattas hos dessa fiskare. Den riktiga harmonin.

Den finns i det röda torpet. Elias och Johanna är fortfarande kära i varandra. Anna säger sig inte minnas nån gång då de grälade.

Torpet ligger alldeles vid vägen. Man går förbi det på väg till kyrkogården och dansbanan. Förr begravdes de döda mitt i samhället. Men platsen blev för trång. Nu växer det lövträd över gravarna. Och från gamla kyrkogården till torpet går en allmällé. Den planterades för ett par decennier sen. Nu är det skönt att gå där om kvällarna, efter middan på pensionatet. De flesta går den. Jag går den. Men alla de andra går förbi torpet. De flesta vet inte att jag viker av och försvinner där. Jo, folket från samhället; de vet allt. Men inte sommargästerna. De går som raka ljus efter vägen.

Jag tänker på Anna. Hon sitter ibland i fönstret och ser ut i kvällen. Då hälsar jag och stannar. Men det är inte bara mig hon pratar med. Hon är omtyckt av alla. Och hon har ett leende som är nästan lika vackert som hennes ögon. De är som stjärnor. De glittrar. Men hon går osäkert som Johanna. Och hon besväras av halsmandlarna. Hon skall ta bort dem en dag. Men hon grugar sig för det.

Då jag är för mig själv, då jag sitter på verandan och ser ut över fjärden, där månstrålarna dansar, försöker jag rannsaka mig själv. Jag är förälskad i henne. Kanske därför att ingen här har så mjuk röst, ingen så vackra ögon, ingen så gott hjärta. Jag, som är från inlandet, dras till det mjuka och leende. Då jag tänker efter är det inte bara för Annas skull jag fäst mig så djupt vid gården. Det hade jag gjort redan innan jag visste att hon bodde där. Det finns något i detta lyckliga samliv som berör mig. Det är så sällan jag kommer till en stuga där två gamla åldras hop i kärlek. Och som aldrig grälade med varandra. Det är sällsynt. Det måste skapa en viss atmosfär. Jag är känslig för det där. Kommer jag nånstans känner jag om det är splittring eller disharmoni. Jag känner också motsatsen.

Och här väntar jag varje kväll få se en liten tomte springa över gårdsplanen och pyssla med varjehanda. Men så klart ser jag inte. Min blick har fördärvats. Jag kan bara ana mig till det.

Om lördagskvällarna går ungdomen till hällarna bak berget för att dansa. Då är det ingen dans på bryggan. Det är inte lönt att konkurrera. Samhället är inte tillräckligt stort.

Jag går till dansen ibland.

Allt eftersom jag sitter tättnar skymningen. På en bergkulle står en ko orörlig. Hennes silhuett påminner om ett fornhistoriskt minnesmärke. Här och var hörs viskningar och skratt.

Anna dansar inte. Hon går inte heller så ofta hit. Hon håller mest till på bryggan där det dansas varje vardag. Där står hon med ett par flickkamrater, suges med sitt väsen in i rytmen och stämningen och går så hem efter en stund. En och annan gång dröjer hon sig ute. De är den tid i hennes liv då blodet börjar sjuda på allvar, då ensamheten är besvärlig. Men mestadels går hon hem. Hon tänker på sina föräldrar som behöver hennes hjälp. Och hon vet att hon aldrig kommer att flytta hemifrån så länge de lever och är beroende av hennes vård. Nej då, Anna är trogen. Den som har lyckan med sig kan fånga en stjärna. Ja, han får allt med henne. Det vet jag. Det säger hon själv. Men det blir inte jag.

Jag är bara en främmande fågel, en mal som kommit i ljuskretsen. Jag är nöjd så länge mina vingar fladdrar. En dag reser jag bort, om en vecka, om en månad. Jag kommer kanske hit om ett år. Det dröjer kanske fler. Jag kommer kanske aldrig tillbaka. Det vet jag inte.

Anna kommer att gifta sig. Hon är bara 17 år än. Men hon blir snart äldre. Och nästa gång jag kommer igen och står ute på hällarna och ser marelden gnistra i vattnet och förtrollas av månsilvret på fjärdarna är det möjligt att Anna är gift. Om hon bor i närheten skall jag hälsa på henne.

Ty jag kommer aldrig att glömma henne.

Hela Värmland avskedshyllade d:r Labatt. Över 21.000 kr. hade värmlandsinsamlingen till d:r Labatts minnesfond inbragt, då denna överlämnades till honom vid en anslående högtidlighet vid Centralsanatoriets i Arvika barnpaviljong den 30 juni med anledning av att d:r Labatt då lämnade sin befattning som överläkare vid sanatoriet. Insamlingen är ännu inte alldeles slutredovisad, och därför kan man räkna med att den definitiva siffran kommer att bli något högre.

Flera hundra personer från hela Värmland hade infunnit sig för att hylla den populära överläkaren, som verkat i antituberkulosarbetets tjänst i nära 30 år. Bland de närvarande märktes landshövding Vennerström med fru, landstingets vice ordförande, stadsfullmäktiges ordförande, direktionen för landstingets sjukvårdsinrättningar i Arvika, ett flertal läkarkolle-gor, Centralsanatoriets personal och patienter m. fl.

Tal höllos av bl. a. landshövding Vennerström, sanatoriedirektionens ordförande stationsskrivare H. Schröder, landstingets vice ordförande, riksdagsman Nils Persson i Grytterud, syssloman Th. Johansson m. fl. En porträttbyst i brons av d:r Labatt, utförd av skulpt-riksen Tora Löwenhielm, avtäcktes.

D:r Labatts minnesfond skall som bekant användas för vård av tuberkulösa barn.

**Tidskriften Status och De Lungsjukas Riksförbund får ny adress den 1 oktober:
Kocksgatan 13—15, Stockholm.**

BRORS- ARVET

Av EMIL HAGSTRÖM

På vägen genom samhället kom trådarbetaren Leonard Pettersson-Lilja skranglande, lång, kutig och knotig, iklädd en den eländigaste doffelkavaj, smårutiga mollskinnsbyxor samt en hatt som släppte alla himmelens väder genom sina otaliga hål. Över hans ena axel dinglade en knippa ståltrådsarbeten samt en ring av ståltråd och i handen bar han en illa nött resväska, vari han förvarade tänger och andra doningar. Omtalar vi dessutom att denne riddare av ståltråd och tång bar ett stort, svart, risigt skägg, så torde presentationen i det närmaste kunna anses färdig.

Strax efter Pettersson-Lilja kom äldsta dottern, Josefina, i urblekt bomullsklänning som kunde varit både renare och större. Josefina var tretton år och hade redan ett stort ansvar på sin lott. Hon såg efter småsyskonen samt stod för familjens matlagning, vilket senare många gånger kunde vara ett konststycke, då försäljningen gått dåligt och faderns kassa visade ebb. På armen bar nu Josefin familjens yngste, Johan Sebastian, och därefter kom i spridd ordning en den erbarmerliga nödens skyttelinje, hela Pettersson-Liljas barnaskara, inalles åtta, i en lång rad. Undra då på att kvinnfolken i samhället tryckte sina näsor mot fönsterrutorna och bekymrat ruskade sina huvuden. Förbarma sig, lät det i alla tonarter, den Lundström, den skomakaren, att hyra ut rum åt skojar och rackare och gud vete vad.

Men Pettersson-Lilja och hans moderlösa barnaskara, modern hade dött i barnsäng året före, de hörde inget av detta missljud. Och om de också hört det skulle de näppeligen fäst något avse-

ende vid en sådan bagatell. De hade sett och hört för mycket av livet för att tillmäta litet elakt prat någon som helst betydelse. De behövde ett billigt rum och ett sådant hade de fått hyra av skomakaren där i samhället. Inget vidare snack om den saken, tyckte trådarbetaren och hans barn. Och de installerade sig och kände sig hemma, som de gjort på så många andra platser efter hela den långa, norrländska kusten allt uppifrån Kalix och Ursviken ned till Sandarne och Skutskär och längre ned ändå.

Alla i Pettersson-Liljas släkt hade varit vidfärdingar och män av lurk och ståltrådsarbeten. Leonard själv hade första gången sett dagens ljus på resan, som man säger bland den sortens folk. Det vill säga, hans mor hade vid tiden för hans födelse befunnit sig på en landsvid turné med gårdfarihandel, och hans far hade, liksom nu Leonard, vridit ihop sina vispar, strykjärnsställ och rockhängare. Leonard hade fortsatt traditionen liksom hans barn en gång skulle fortsätta. Vad skulle de annars göra? Både Vilhelm Napoleon, som fått sina namn efter två kejsare, och Nikodemus Johannes, som fått sina efter två bibliska personer, hade redan prövat på att gå med ståltrådsarbeten. De hade förstås inte de rätta takterna ännu, ansåg deras fader. Men det kom väl så småningom av sig själv, bara de vuxit till sig i ålder och visdom. Nu hade som sagt familjen Pettersson-Lilja installerat sig hos skomakare Lundström, under grannarnas allvarliga betänkligheter. Den enda ljusningen, ansåg grannarna, var att ståltrådsfamiljen förmodligen med det snaraste skulle flytta igen. Sådant folk bytte ofta om uppehållsort, sade man.

Men dagarna gick och dagarna blev veckor och månader. Pettersson-Lilja gjorde ingen min av att flytta. Han trivdes i samhället. Det såg nästan ut som hade han övergivit sitt kringflackande liv. Och orsaken? Det fanns gott om bruk och sågverk i denna trakt. Det var onödigt att flytta. Han behövde bara besöka de olika brukssamhällena en avlöningsdag i taget för att tjäna ihop till livets nödtorft, sill och potatis och pannkaka. Och mellan avlöningsdagarna satt han och vred ihop sina grejor. Och så småningom vande sig folket i samhället vid den doffelbeklädde och storskäggie ståltrådsarbetaren. Inte så att han hölls något vidare, men klanket slutade.

Pettersson-Lilja kom till samhället en dag på eftersommaren och hösten och vintern gick utan några anmärkningsvärda händelser. Men en vacker vårdag, då björkarna på skomakaregårdens tun började skifta i brungrönt och den sista snön kvillrade bort i muntra rännilar, då hände något. Pettersson-Lilja fick ett stort brev med illande röda sigill. Mitt i en stålvisp kom brevet och kvitto skulle brevbäraren ha på sin försändelse.

Det var länge sedan Leonard Pettersson-Lilja ägnat sig åt något skrivarbete och det kostade honom åtskilligt besvär innan han med sina arbetsstela nypor lyckats snickra ihop något som skulle föreställa hans namnteckning. Men till slut lyckades han i alla fall, och där satt han med brevet i sin hand. Han gluttade

litet på baksidan och nöp försiktigt i det tjocka, bruna kuvertet. Men på den vägen kunde han inte få någon upplysning om dess innehåll. Det stod förstås något tryckt i kuvertets övre hörn, men det var litet svårtytt och förresten stod hans tankar fullständigt stilla inför detta ovana. Slutligen vände han sig till Josefin, som just hållit på att grädda pannkakor, men lämnat laggen åt sitt öde då brevberaren kom.

— Josefin, sade han och kliade sig i skägget, tror du inte att det här är någe fel i alla fall. Det är nog bäst att lämna tillbaka brevuselheten. Eller vad tror du, Josefin.

Men Josefin påpekade att namn och adress var nog så tydligt skrivna, så det var nog bäst att bryta och läsa brevet, vad det än kunde vara för meddelande på gott eller ont. Och Pettersson-Lilja bröt tveksamt sigillan, tog högtidligt fram brevkortet och läste. Och då han tragglat sig igenom det skrivna ett par gånger reste han sig utan ett ord och gick in till skomakare Lundström tvärs över farstun.

Vad innehöll då detta brev med röda sigill och en advokatfirmas tryck i överkanten? Jo, ingenting mer och ingenting mindre än att Pettersson-Lilja fått ett arv efter sin ende bror, som han inte sett röken av de senaste tjugo åren. Visserligen stod i brevet ingenting nämnt om arvets storlek, men det var inte heller behövt, tyckte stråarbetaren och skomakaren då de litet senare ventilerade saken vid en kaffehalva. Det måtte väl ändå vara ett bra stort arv, resonerade de, advokatbrev och allting. Och Pettersson-Lilja kände vid den tanken en lätt svindel. Han var inte van med vare sig arv eller kaffehalvor.

— Jag har alltid tänkt så här, sade han, att det skulle bli någe stort av bror min. Han var liksom lite mer pillimarisk än en annan. Men att en skulle få ärva . . . Synd i alla fall på en så bra karl. Att han skulle dö bort.

— Vi ska alla den vägen gå, mässade skomakaren. Vi ska alla den vägen gå.

— Ja, det var ett sant ord, suckade Pettersson-Lilja. Nå, nu är det slut med trådtjackandet och dörrknackandet för min del. Tack och lov för det. Och man kan ställa det lite bättre för barnena. Jaha. Och så blir det förstås att flytta in i en större lägenhet. Det har varit bra nog trångt många gånger. Men, skyndade han sig att tillägga, på grannsämjan har det, tack och lov, inte varit något fel. Tack för det, Lundström.

I väntan på sitt arv gick emellertid Pettersson-Lilja nu omkring i samhället några dagar och visade det märkvärdiga brevet för vem som ville se det. Och det ville många. Och många förundrade sig över hans tur, och han förvärvade sig en hel del vänner, vilka bistod honom med råd och dåd och mindre handlingar. Man kunde ju inte begära att en arvtagare skulle springa omkring i köken med ståltrådsnas, smilade vännerna.

Till allt detta sade föremålet själv endast som så, att han nog var glad över arvet, men inte mot alla arv i världen skulle han velat byta bort glädjen att än en gång fått se sin bror i livet. Nej, inte för alla arv i världen.

Och detta tyckte folket i samhället var rejält och vackert sagt. Pettersson-Lilja var i alla fall en rekorderlig människa så trådarbetare och skojare han var, sade man. Jojo, man skulle inte skåda hunden efter håren.

Äntligen grydde så den dag, då Pettersson-Lilja skulle resa för att lyfta brorsarvet. Och han följdes till stationen av en hel skara nyförvärvade vänner, plus hela sin barnaskara med Josefin och den minsta i spetsen, samt på sladden skomakare Lundström, välvilligt skinande. Och de nyförvärvade vännerna hoppades, att arvtagaren skulle ihågkomma dem vid sin återkomst, ty sådant hoppas alltid nyförvärvade vänner då det gäller en penningkarl. Och Pettersson-Lilja reste.

Världen är visserligen full av överraskningar, men en sådan överraskning som denne trådarbetare beredde sina vänner och bekanta hör dock till ovanligheterna. Några dagar efter Pettersson-Liljas högtidliga avresa stävade en bogserbåt in mot samhällets kaj. Nå, det var inget märkvärdigt. Men det märkliga var att bogserbåten drog en präm med muntert rykande skorsten på sin kajuta, och vid rorkulten stod ingen annan än Pettersson-Lilja, densamme som rest att lyfta sitt okristliga arv. En lustig vind lekte med hans stora skägg och doffelkavajen såg mer än lovligt skamlig ut i solskenet.

Att då inte karlen haft vett att ansa skägget, tyckte en del som såg denna märkliga hemkomst. Att han då inte köpt sig en ny rock, tyckte andra, arvtagare och allt som han var. Men Pettersson-Lilja hade sina giltiga skäl varför han inte ansat skägget och köpt sig en ny rock. Han hade inte haft råd. Hela brorsarvet hade nämligen bestått av detta gamla prämelände, plus en mindre kontant summa lagom att bekosta hembogseringen. Prämen hade de senaste åren varit broderns bostad, om inte så värst komfortabel så dock hyresbillig. För övrigt hade hans kvarlåtenskap inskränkt sig till lite knappnålar, säkerhetsnålar och sytråd, med andra ord sådant som av det resande folket kallas smånas.

Nå, tyckte Pettersson-Lilja, att få ärva en präm var i alla fall bättre än att inte få ärva alls. Och de som lånat honom pengar skulle nog få igen sitt, vad det led. Det kunde bli en slant över nu, då man bodde på sin egen präm och slapp betala dryga hyror. Det fanns en ganska rymlig kajuta på prämen. Och spis och möjänger. Det var en fin präm. Skam åt den som sade, att det var ett dåligt arv.

Men de nyförvärvade vännerna gick stora omvägar för att slippa träffa samman med Pettersson-Lilja, sedan de upptäckt att han åter var den fattigaste bland de fattiga. Det vill säga de vänner som inte lånat honom pengar. De andra höll sig minsann framme till dess sista sekunden var betald. Men det dröjde inte så värst länge, ty trådarbetaren bockade och klippte flitigare än någonsin. Och som sagt, han hade ingen hyra att betala. Han var nöjd och glad åt arvet. Om det varit en massa pengar, vad skule han tagit sig till med dem. Det hade antagligen blivit ett riktigt elände. Nej, det var bäst som skett.

Ja, Pettersson-Lilja var i stort sett lycklig på sin präm. Men säg mig en lyckobägare som inte har någon slags bismak. Många av samhällets invånare ondgjorde sig över trådarbetarens huspräm. Den var en skamfläck för hela samhället, sade de. Men till detta hade Pettersson-Lilja alltid ett svar till hands, och det svaret var rätt så filosofiskt, något som visar att denne riddare av vispar och rockhängare inte var någon lusker vem som helst.

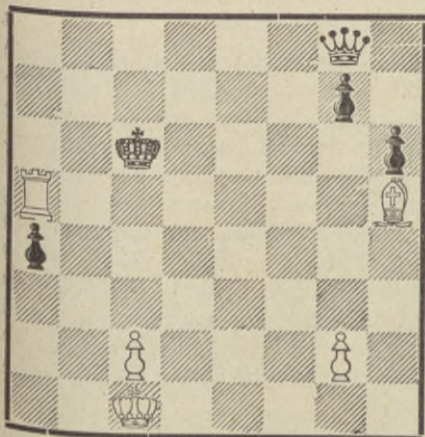
— Hela livet, sade han, är en präm. En gammal, tungbogserad präm. En del folk tror förstås att deras liv är en lustjakt, men nej, vad de bedrar sig. En vacker dag står de på vad de trodde vara lustjaktens däck, och vad ser de? Jo, att alltsammans är en enda synvilla. Allt vad de trott på och levat för gistnar och grånar och det enda som på sistone återstår är en utrangerad präm. Tacka vet jag då att leva som jag själv och mina oskyldiga barn. Vi vet att vi bor på en präm och att vi inte har något att förhäva oss över. Vi är inte högfärdiga och märkvärdiga. Men vi gör rätt för oss i detta livet och vad anbelangar det tillkommande så sägs det, att där ska vi alla vara jämlikar.

Och då Pettersson-Lilja sålunda talat återgick han idog och förnöjd till sina vispar. Och vattnet, som kluckade mot prämen, tycktes instämma i hans tal. Eller var det kanske en hälsning från brodern, som nu rest bort över ett vatten mer vidsträckt och underfundigt än det, som hans präm i livets dagar befarit.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

PRISUPPGIFT n:r 2.

Vit drar. Vem vinner?

Enligt löfte bjuder schackred. här på en andra prisuppgift. Den förra var mycket vacker och lärorik, men kanske en smula för svår — i värmen. Denna gång försöka vi med en något lättare uppgift, varför vi taga för givet, att de uppsatta priserna nu skola kunna utdelas. Priserna äro som förut: första pris kr. 10:—, andra pris kr. 5:— samt tre bokpriser. Lösningar sändas till Status senast den 30 september 1941.

LÖSNING på problem n:r 60:

1. Df6 med hotet Df4.

Sicilianskt parti.

Spelat i mästerskapstävlingarna i Göteborg, juni 1941.

O. Kinnmark,
Göteborg.

E. Lundin,
Stockholm.

1. e2—e4
2. Sb1—c3

c7—c5

En fortsättning som vid rätt motspel inte bereder svart några som helst svårigheter.

2. — —
3. g2—g3
4. Lf1—g2
5. Sg1—e2
6. d2—d3
7. a2—a4

Sb8—c6
g7—g6
Lf8—g7
d7—d6
Ta8—b8!

I partiet mot samma motståndare i matchen Göteborg—Stockholm, tillät Kinnmark b7—b5 och förlorade (varmed inte är sagt, att b7—b5 är ett direkt vinstdrag). Men det är rätt naturligt att vit denna gång vill bemöta svarts motspel på damflygeln.

7. — — e7—e6
8. Lc1—f4

Vit lockar upp bonden för att få svarts löpardiagonal stängd.

8. — — e6—e5
9. Lf4—d2 Sg8—e7
10. Dd1—c1 Sc6—d4
11. h2—h4 h7—h5
12. Se2×d4 c5×d4
13. Sc3—e2

Eller 13. Sd5, S×d5. 14. e×d5, Lf5 jämte Tc8 och Dd7 med gott spel för svart.

13. — — d6—d5
14. e4×d5 Se7×d5
15. 0—0 0—0
16. Ld2—g5 f7—f6
17. Lg5—h6 Lc8—e6
18. Tf1—e1 Dd8—d7
19. c2—c4

Det enda sättet för vit att kunna genomföra sin plan att spela f2—f4, då springaren annars går till e3.

19. — — Sd5—b4
20. Dc1—d2 a7—a5
21. Lh6×g7 Kg8×g7
22. f2—f4 Le6—f5
23. f4×e5 f6×e5
24. Ta1—a3

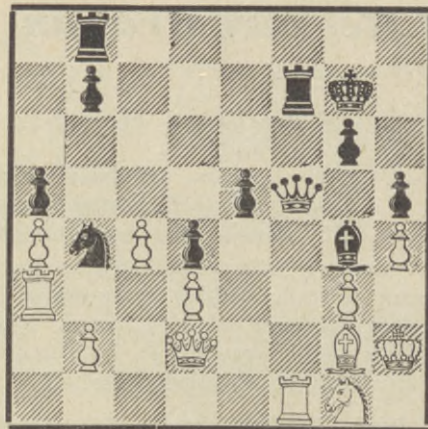
En miserabel tornställning. Men det är tydligt att bonden ej utan nackdel kan garderas. Efter 24. Sc1 är ju Ta1 lika fullt ur spel, och 24. Le4 strandar på L×e4 och Dg4.

24. — — Tf8—f7
25. Kgl—h2

Med avsikt att föra springaren över g1 till g5, vilket svart till varje pris vill förhindra. Priset blir — damoffer!

25. — — Lf5—g4
26. Se2—g1 Dd7—f5
27. Te1—f1

Ställning efter 27. Te1—f1.

27. — — Df5×f1!
28. Lg2×f1 Tf7×f1
29. Dd2—g2

Vit är förlorad. På det närliggande 29. Dg5 avgör Tf2†. 30. Khl, Te8 med hotet Lg4—d7—c6†.

29. — — Tb8—f8
30. Sg1—h3 Tf1—c1!
31. Sh3—f2 Lg4—f3
32. Dg2—h3 Te1—c2
33. Kh2—g1 Tc2—f2
34. Dh3—d7† Kg7—h8!
35. Dd7—e7 Lf3—c6

Uppgivet.

— Läs något intressant högt för mej!
— 1. E2 — E4 — E7 — E5. 2. SG1 — F3 — D7 — D6. . .

Den 90-åriga Matilda och hennes 70-åriga dotter Kari i Bohult skola gå den en mil långa vägen till Ösjöbol. Då de kommit halvvägs, börjar Kari känna sig trött och sätter sig vid vägkanten att vila.

Matilda (förargad): — Dä va då ett evinnerligt elände att ja skulle ta ongen mä mej!

Eftervårdsfrågan i Norge.

(Forts. fr. sid. 8)

Om Ni är arbetslös, beror detta på

1. Eder sjukdom?
2. Den allmänna arbetslösheten?
3. Svårighet att få passande arbete?
4. Smitträdsla från omgivningens sida?

Givetvis kan arbetslösheten ha även andra orsaker, men det som särskilt intresserar är sambandet mellan arbetslösheten och sjukdomen. Det visar sig också, att de flesta ha uppgivit en kombination av flera orsaker, som framgår av följande tabell:

Orsak till arbetslöshet:	Helt arbetsföra		Delvis arbetsföra	
	% män	% kv.	% män	% kv.
Enbart sjukdomen eller i samband med annan orsak	39,8	36,7	73,6	84,7
Den allmänna arbetslösheten enbart eller tillsammans med annan orsak	44,6	33,3	17,1	0,7
Enbart svårigheten att få passande arbete eller i samband med annan orsak	64,4	60,0	76,4	53,3
Enbart smitträdsla eller i samband med annan orsak	18,1	23,3	25,0	26,3

Procenten är uträknad på grundval av samtliga arbetslösa inom alla grader av arbetsförhet.

Det är i synnerhet svårigheten att få passande arbete som är den viktigaste orsaken till arbetslöshet bland de arbetsföra. Detta förhållande tillskrives i icke ringa utsträckning sjukdomen, som begränsar de slag av arbete, konvalescenten kan åtaga sig. Särskilt bland de delvis arbetsföra gör detta förhållande sig gällande.

Många ha tbc utan att veta det.

Läkaren vid centraldispensären i Borlänge, d:r Erik Adler, meddelar i sin berättelse att under fjolåret undersökningar företagits på 1,664 personer. Under året ha 363 personer införts i registret över fall av tuberkulos.

36 av dessa ha upptäckts vid den rutinmässiga familje- eller miljöundersökningen och representera fall av i regel lindrig men någon gång svårartad tuberkulos. De allra flesta av dessa ha inte haft någon som helst aning om sin sjukdom. Orsaken till att de undersökts har varit fall av tuberkulos i den närmaste omgivningen, och man kan med säkerhet säga, att betydelsen av att de upptäckts i ett i regel tidigt skede av sjukdomen icke kan överskattas. De skulle, åtminstone de flesta av dem, icke spontant hava sökt läkare, enär de ansågo sig fullt friska. Småningom skulle väl deras sjukdom hava fört dem till läkare, men det är troligt att sjukdomen hade avancerat så långt, att möjligheterna till tillfrisknande minskat avsevärt, ifall sjukdomen själv orsakat läkarundersökningen och, icke som nu, sjukdom hos omgivningen.

Just i dessa miljöundersökningar framkommer kanske den största betydelsen av och det största berättigandet med dispen-

Smitträdsla enbart eller i samband med annan orsak har förhållandevis små procenttal, men här framträder en stor skillnad mellan klientelet från de olika sanatorierna. Medan klientelet från Vardåsen icke redovisar någon i denna grupp, utgör klientelet från Reknes förhållandevis många, ända upp till 50 % i en grupp.

F. ö. är det även i de övriga orsaksgrupperna stor skillnad på klientel. Detta sammanhänger antagligen med att yrkesförhållanden och ekonomiska förhållanden äro olika på olika platser i landet.

Sedan de svåraste verkningarna av den ekonomiska krisen i början av 1930-talet övervunnits, har man börjat upptaga till granskning de olika sociala problem, som vänta på sin lösning. Jag har inledningsvis nämnt några av de reformer, som redan genomförts. Men reformarbetet fortsätter. Befolkningsutvecklingen har visat, att det kanske kunde bli brist på arbetskraft, att försörjningen av de partiellt arbetsföra skulle bli en oformligt stor belastning på den arbetande delen av befolkningen. Därför försökte man bygga ut det sociala hjälparbetet så, att man kunde tillvarataga den arbetskraft, som fanns, även arbetskraften hos de partiellt arbetsföra.

Ett viktigt led i detta arbete är då, att yrkesutbilda de tuberkulösa patienterna så, att de redan under konvalescenttiden kunde utnyttja och upparbeta sin arbetsförmåga. När de sedan söka sig in på den allmänna arbetsmarknaden, är det önskvärt, att arbetsförmedlingen vid sina anvisningar om arbete tar särskild hänsyn till dessa och söker skaffa dem arbete, som passar dem.

En intressant utredning av dessa frågor återfinnes i ett föredrag av överläkare Thomas Schram: "Utbildning av tuberkulösa patienter i nytt yrke under kurtiden" och i den diskussion, som följde detta föredrag. (Tryckt i "Socialt Arbeid" 1940, häfte 3.)

Tuberkulosen på tillbakagång under 1940.

Fjolåret redovisar lägsta dödligheten.

Av preliminära uppgifter, som nu föreligga i statistiska centralbyrån, framgår, att tuberkulosdödligheten även under fjolåret visat fortsatt nedgång. Från femårsperioden 1916—1920, då medeltal döda i tuberkulos var 10,501 per år, har antalet oavbrutet sjunkit. Perioden 1936—1940 var siffran sålunda 5,135 per år och år 1940, som uppvisar den lägsta siffran under denna period, utgjorde antalet döda i tuberkulos 4,484.

Tar man hänsyn till folkökningen blir nedgången ännu större eller från 1,81 promille femårsperioden 1916—1920, till 0,81 promille femårsperioden 1936—1940 och 0,71 promille år 1940.

(Se ledande artikel i detta nummer!)

särverksamheten, dess diagnostiska, uppspårande arbete. Övriga i registret införda personer ha undersökts med misstanke på tuberkulos eller anmälts från andra läkare.

PATIENTERNAS SPALT

Flaskpost från Målilla

Målilla sanatorium.

Nu har det äntligen kommit regn, och då passar jag på att kasta denna flaskpost i den "uppbrusande" Emmån, samt hoppas att den skall komma Status Red. tillhanda, så att läsekretsen får taga del av denna skildring från vårt isolerade men händelserika liv här på Målilla Sanatorium.

Under midsommarhelgen gynnades vi av ett strålande väder, vilket givetvis bidrog till att göra midsommarfirandet angenämt. På midsommaraftonen var det många flitiga och villiga händer som hjälpte till med att klä och smycka midsommarstången, vilken sedan blev rest av de friska personalgubbarna. Därefter trädde dansen till dragspelets svajiga toner. Kaffe- och drinkning, lekar samt tal av d:r Mascher, ingick även i programmet. Trots att vi hade utsträckt uppstigning till kl. 21, tog midsommaraftonen slut alldeles för hastigt. Så är det, när man har roligt går tiden fort.

Efter midsommar har det varit mycket varmt. Så varmt att golf- och krocketbanorna varit nästan avfolkade. När vi fram på dagen inmundigat den skällheta grönsakssoppan, eller någon annan sorts varmrätt, har vi gått ut och lagt oss i det gröna eller på hallen, och "kokat" vidare på soppan samt försökt transpirera ut den genom skinnet. — När "damernas vecka" var i annalkande blev det emellertid lite kyligare i vädret, och då började vi turneringar av alla slag. Golf- och krocketturneringarna äro redan avverkade. Första pristagare i krocket blev "Emil". Jag för min del tror att det är en viss liten händelse som bidrager till att "Emil" är så skicklig att spela krocket i år. Händelsen inträffade på krocketplan sent i fjol höst, "Emil"

kom gående över krocketplan med en klubba i ena näven och ett klot i den andra. Han höll rak kurs över plan, och observerade inte en krocketbåge som råkade stå ivägen för honom. Han snavade på bågen, och eftersom han hade bågge händerna upptagna, så hade han ingen utväg än att ta törn med näsan, när han kom i kontakt med marken. Näsan blev naturligtvis illa åtgången, men efter den betan går "Emil" alltid igenom bågarna, istället för på dem. O. boy, o boy!

I golf enkel, hemfördes första pris av "Harry" med 52 poäng. Han har spelat på dessa golfbanor i 3 somrar, så det är inte lätt att slå honom på fingrarna. Första pristagare i golf dubbel, blevo "Harald" och "Margit". De vunno efter en hård slutstrid mellan topplagena.

Denna sommar har Nöjeskommittén anordnat med prisskjutning varje lördag. Prisskjutningen är lagd som vanlig insatsskjutning, och en avgift av 20 öre erlägges för tre serier, som skjutes mot olika tavlor. För dessa medel inköpes tvenne priser, och eventuellt överskott användes till inköp av pilar och tavlor. Om man får döma efter det stora antal deltagare i skjutningarna och turneringar, så har dessa livligt uppskattats av de patienter som ha uppstigning.

I mitten av juli fingo vi företa en utflykt med järnväg till Virserum. Det var härligt att "susa" fram med tålamodsexpressen genom den sommarfagra Emmådalen. När Virserum blivit övertittat, bjöds på kaffe i Strömsholmens skuggiga trädgård. På eftermiddagen återvände vi till sanatoriet, alla glada och nöjda med utflykten.

Kraftiga tag. (Försenat bidrag till fototävlan).

Här på Målilla fotograferas det ganska flitigt. Syster Märta fotograferar med röntgenapparaten, och Eriksson med sin Rollo Flex. Jag var med på ett lustigt kort härom dagen. Vi samlade ihop alla som blivit "benade", både plastikare och extra pleura-

lare. Det blev en liten nätt familjegrupp på 14 stycken. Nu tror kanske läsaren att kortet blev både snett och vint. Visst inte! Vi som voro kvistade på höger sida, ställde upp oss till vänster, och de som hade vänster sida kvistad ställde upp sig på den högra flygeln. På grund av denna uppställning lutar vi allesamman ihop oss mot mitten på kortet, och jag försäkrar att det hela ser väldigt kamratligt ut. När kortet blev färdigt, var det en galgfågel som undrade hur lång den sammanlagda sträckan av våra borttagna revbensstumpar kunde vara. Det blev ganska benigt att räkna ut den saken. Men efter noggranna mätningar på kortet, och infordran av bröstvidd vid beväringmönstringen, kunde jag genom en trigonometrisk beräkning samt med anlåtande av Arvidssons logaritmtabell, fastställa att den sammanlagda revbenssträckan utgjorde nära 13 meter.

Att i dessa bistra tider förlora detta nära 13 meter långa revbenspjäll, är naturligtvis en enorm förlust. För att Ni ärade läsare skall kunna fatta vilken förlust detta är, så skall Ni gå till närmaste charkuteributik och där försöka, att å medhavt ransoneringskort G, inköpa nära 13 meter revbenspjäll.

— Om Ni kommer att lyckas?

— Sällan.

Mr. mate.

Glimtar från Uttran.

Det är nu rätt länge sedan den ärade läsaren såg några rader från Uttran. Detta faktiska förhållande utesluter dock inte den möjligheten, att här inträffa en hel del saker, vilka kunna ha ett visst intresse för läsekretsen.

Sålunda ha under den snart förflutna sommaren de varje år återkommande idrottstävlingarna gått av stapeln. Det har tävlats i såväl ringkastning och skytte, som golf och kägel, och de uppnådda resultaten ha varit bra, ja, i en del fall t. o. m. mycket bra, även om stilen hos de olika deltagarna varit minst sagt varierande. Således har det funnits raka stilar, hukade och böjda stilar samt stilar, som säkerligen — om de uppvisats några decennier tidigare — skulle ha varit till ovärderlig nytta för Albert Engström i hans egenskap av redaktör för Strix. För att bara nämna ett exempel skulle den lille pigge "Taikons" stil i skjutning gjort en vapenvägrare lycklig för all framtid.

Som avslutning på tävlingarna har en sportfest varit anordnad för patienterna. Till denna hade Nöjeskommittén anordnat cabaré, där en del av de kvinnliga och manliga förmågorna medverkade och sjöngo nidvisor och kupletter samt deklamerade, allt till det fullsatta auditoriets stora förtjusning.

Omedelbart efter cabaréns slut trädde dr Sandler fram och förrättade prisutdelningen. Det var en gedigen och imponerande samling priser, som Nöjeskommittén lyckats erhålla från olika tidningar och köpmän samt andra behjärtansvärda personer. De som varit mest framstående i tävlingarna och sålunda erhöles de bästa priserna voro bland damerna Nancy Oderth och Ingrid Karlsson samt bland herrarna E. Nikolausson och E. Hallman.

Sedan första delen av programmet sålunda avslutats, togs en välbehövlig paus, varunder samlingslokalen omändrades till danspaviljong. Därpå samlades man på nytt och började dansen till tonerna av den populära sjumannaorkestern — Roxys Dansorkester, till vilken härmed framföres ett uppriktigt tack för den trevliga underhållningen.

I detta sammanhang kan man inte underlåta att överrätta en liten blomma till den drivande kraften vid prisinsamlingen och i cabarén Frans Johnson, vanligen kallad Frasse. Att närmare beskriva honom i dessa spalter låter sig icke göra, men några av de mest framträdande egenskaperna kunna dock

framhållas. Han är först och främst den glade och gode kamraten, som har ett leende och några uppmuntrande ord till var och en. Dessutom är han en arbetsmyra som få, och slutligen kan han få den mest försiktiga person att överlämna en gåva eller ett pris till föreningen samt med några uppmuntrande ord önska Frasse välkommen åter så snart som möjligt. Sådan är han, den gode Frasse!

Och som avslutning på denna lilla rapsodi en hälsning från Länssanatoriet vid Uttran.

Z.

Kolmårds-glimtar.

Augusti månads allt överskuggande händelse var besöket av Cirkus Scott. Denna utmärkta cirkus, som för övrigt mer liknade en varité, reste ut och gav med glatt humör en gratisföreställning, sedan vi med mycken möda och efter att ha satt oss in i stora delar av motorfordonsförordningen ordnat en buss åt dem. Från början var det meningen, att föreställningen skulle äga rum ute, men villkoret härför var att flygeln skulle fraktas ut från matsalen, och detta visade sig bereda oöverstigliga svårigheter. Matsalen inreddes alltså för ändamålet, men när det kom till kritan hade pianisten insjuknat, varför musiken i alla fall kom att exekveras av en grammofon. Nå, detta var inte huvudsaken, utan huvudsaken var Fyrtornet, vår gamle bekantning från tiden när seklet var något yngre. Han spelade flöjt och clown om vartannat och var sig på det hela taget ganska lik. Tillsammans med bröderna Bronnet rev han ner ett flertal applåder, särskilt en sak med en vattenhink var rolig. Publikfavoriten var annars en häst, det exotiska räknefenomenet Negus. Att han skulle avslöja billigheten hos en för honom framvisad klocka var ju genant för klockägaren. Denna fann det hela ur-dumt.

Jag har en längre tid gått och sett snett på nöjeskommittén därför att de inte ordnat några tävlingar, så att jag på ett smärtfritt sätt kunde komma ifrån min uppgift att nedskryva kolmårdshistoria. Golfspelen har hela sommaren legat nere, icke blott på grund av bristande intresse, utan mest beroende på banornas synnerligen bristfälliga beskaffenhet. När man därför i mitten på månaden såg nöjeskommittén arbeta med bemälda banor kunde man räkna ut, att något särskilt var i görningen. Det var det också. Golfävlingen utlystes. Tävlingen lades upp på ett sätt, som den gamle beredskaparen erinrar sig från militära skjutbanor, förövning I och II samt slutövning. Stipulationen för fortsatt deltagande var för de båda första omgångarna för manliga patienter resp. 40 och 35 slag, för kvinnliga 45 resp. 40. (Här bör inskjutas, att de 12 banorna alltid äro behäftade med en del brister, på det att läsaren icke skall draga en felaktig slutsats om vår skicklighet i den ädla sporten.) I mellanomgången utslogs bl. a. storfavoriten, sign. Kl-kn-kt. och till finalen kvarstodo slutligen 4 kvinnor och 10 män. Av de senare uppnådde de främsta, Sund och Erik Gustavson, båda 5:te avd., 32 poäng i finalen och i omspelet fick Sund slutligen bäst ordning på nerverna. Det svagare könet var i golfspel nästan lika starkt som "kara", (östgötska) och allra starkast var Ingegerd Svensson, 3:dje avd., som blev segrarinna på 37 poäng. "Brunte" var märkligt nog finalist, och han roade som vanligt en tacksam publik under spelets gång. Prisutdelning förrättades dagen efter tävlingen av herr mag-ister Annerud, som ävenledes höll ett mycket trevligt och hörbarligen uppskattat anförande.

Avdelningen för uppsnappade historier meddelar:

— Varför tog det så kort tid med sänkan i dag?

— Jo, ser du, dom var så — snarstuckna.

Hälsningar
Klöverknäkt.

Hemslöjd Handarbete

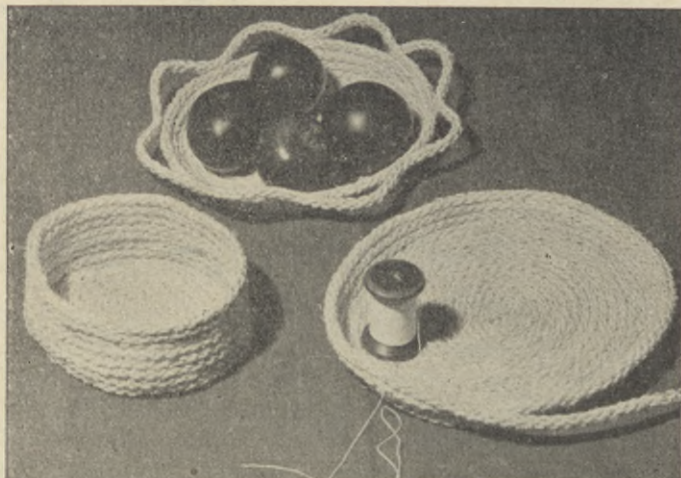
Nu när hösten nalkas och det börjar bli kallt och kyligt kan det vara skönt att ha något varmt att sätta på sig. Här är ett förslag till en jacka, som är både trevlig och rolig att utföra. Såväl mörkt som ljusst tyg är användbart, blott färgerna i broderiet harmoniera mot bottenfärgen man valt.

Jackan bör sys fullkomligt färdig, innan man broderar. Bröstsömmarna fram från axeln och ända ned provas in efter figuren. (Man provar på avigsidan). Likaså måste man ha en smal sleif eller figursömmar även i ryggen, om man vill ha jackan åtsittande som på modellen. Ett enkelt spänne, som knäpper sleifen i ryggen ser trevligt och sportigt ut. Ringningen i halsen är rund. På bilden är bluskragen överfälld.

Antingen fodras jackan med toalettforder eller också kantas alla sömmar med sådant. Till den här avbildade jackan åtgår 70 cm. tyg av dubbel bredd eller 2 m. enkel bredd. Broderiet utföres med ullgarnsrester i fullkomligt fritt sömsätt: stjälkstygn, langettstygn, plattsöm, knutar o. s. v.

Tillskrifnings- och broderimönster kan rekvireras från Status exp. Götgatan 83, Sthlm, och kostar respektive 75 öre och 1 kr. pl. 15 öre i porto.

Korgar av klädstreck.

Här några arbeten, som kanske lämpar sig även för manliga slöjdare. De äro utförda av ett klädstreck, genom att man lägger varv på varv av snöret och syr igenom här och där (ganska tätt förresten) med grov nål och tråd nr 12. Men det måste vara ett flätat klädstreck för att få erforderlig styrsel, ej ett snott sådant dant.

Sätt fantasin i rörelse. Det finns säkert många andra saker, sykorgar, karottbrickor, buteljställ, servetterringar o. s. v., som kan göras av detta enkla material.

Carin Kernell-Karkoff.

Förslag till nybyggnad vid Vattholma sanatorium. Direktionen för Vattholma sanatorium har till landstinget överlämnat förslag till utgifts- och inkomststat för år 1942. Direktionen hemställer därvid om anslag å 26,000 kr. för viss nybyggnad för att avhjälpa den lokalbrist, som under årens lopp gjort sig alltmer gällande.

Sura kommun bekostar silikosundersökningar? Gjutaren Artur Eklund vid Surahammars järnverk hemställer i motion till kommunalfullmäktige i Sura socken, att kommunen anvisar ett förslagsanslag på 1,000 kr. att användas till expertundersökningar betr. förekomsten av silikos (stendammlunga) hos järnverkets arbetare.

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

STOCKHOLM

STOCKHOLM	GÄVLE	KATRINEHOLM
<p>Försäkra Eder i ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA</p> <p>Område: Stockholms, Uppsala och Gotlands län. Över 100 lokalsjukkassor underlätta medlemskap. — Begär upplysning, Drottninggatan 17, Stockholm. Tel. 11 87 54, 10 12 66. Sök inträde medan Ni är frisk, då sjukdom drabbar Eder är det för sent: Inträdesålder 15—39 år.</p>	<p>Prova Sambageriets Knäckebröd N:r 1</p> <p>Telefon 15 72 Telefon 15 72</p>	<p>konsum Katrineholm <i>håller konkurrensen levande</i></p>
<p>ALLT INOM JÄRNVARUBRANSCHEN</p> <p>A.-B. JOHN WALL STOCKHOLM</p>	<p>Ökad omsättning — ökad kundkrets</p> <p>Första halvåret 1941 nåddes en omsättning av över 4,2 milj. kr. — en ökning med 800 tusen kr. Över 8.000 gävlehushåll ordna nu sin varuansaffning genom</p> <p>konsum alfa</p>	<p>LINKÖPING</p> <p>ÖSTERGÖTLANDS KREATURS-FÖRSÄKRINGS-BOLAG Linköping. ÖMSESIDIGT. Stiftat 1876 Häst- och Nötkreatursförsäkring Foster- och Fölförsäkring Hästförsäkring genom hrr Veterinärer, dock kunna föl under födelseåret även försäkras utan veterinärbesiktning. OBS! Fri veterinärbesiktning vid försäkring av lantbrukshästar</p>
<p>O. Mårtenssons Bilverkstäder HÖGBERGSGATAN 32 Tel.: 40 98 24 — 40 98 34 AUTOMOBIL-, SMIDES- & MEKANISKA ARBETEN</p>	<p>BETALD ANNONSPLATS</p>	<p>JOHN BOKLUND & C:O MÖBLERINGSAFFÄR Ågatan 26 LINKÖPING Tel. 528 MATTOR - MÖBLER</p>
<p>A/B BJÖRKLUND & WEDIN Entreprenörer för GAS, VATTEN, VÄRME, AVLOPP Nyanläggningar - Reparationer Linnégatan 56 - STOCKHOLM Tel. 62 71 31, 62 71 32. Efter kontorstid: 41 80 68, 25 31 14</p>	<p>ALLA bil- o. motorreparationer SÖDERLUND & LINDSTRÖM GÄVLE Tel. 32 59, 38 69</p>	<p>TANNEFORS ÅNGFÄRGERI Telefon 11 59 LINKÖPING Telefon 11 59 Omfärgning av kläder samt Kemisk tvätt OBS! Ombud i Linköping: LINDKVISTS GARNBOD, Nygatan 32 Telefon 8 40</p>
<p>BORÅS</p>	<p>Gynna privat företagsamhet! BILFRAKTFÖRENINGEN U. P. A. Ombesörjer varutransporter till humana priser! Tel. 54 73 - 44 17</p>	<p>H. HANZONS MÖBELVERKSTAD HJALMAR ERIKSSON & CO Tel. 11 48 LINKÖPING Tel. 11 48 Beställningar utföras av såväl enklare som finare möbler. I antika och moderna stilar. Renoveringar utföras. Allt till moderata priser.</p>
<p>AKTIEBOLAGET Marks J. Emanuelsson Dir. J. Emanuelsson BORÅS Manufaktur, Korta varor en gros</p>	<p>HÖSTNYHETER inkomma dagligen SKOTJÄNST A.-B. Drottninggatan 37 Telefon 42 66</p>	<p>C. A. Roséns Begravningsbyrå Etablerad 1877. Inneh.: Gustaf Stillström LINKÖPING Apotekaregatan 17 (vid domkyrkan) Telefon 217, ankn. bostaden. Efter stängningstid även 43 46</p>
<p><i>Borås</i> <i>Fabriksnederlag</i> DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA</p>	<p>H. STRÖMS SPECERI- & MJÖLKAFFÄR S. Kopparslagaregatan 20 - GÄVLE REKOMMENDERAS!</p>	<p>A.-B. MIMMI ABRAHAMSSON LINKÖPING. Telefon 15 42. Bostaden 37 Tillverkar och försäljer finaste CHARKUTERIVAROR Gamla saluhallen 47 och 48</p>
<p>MEKANISKA VERKSTADEN AUTO Olofsholmsg. 16. Tel. 116 05, 124 02, 147 41 BIL- REPARATIONER BÄRGNINGAR RESERVDLAR</p>	<p>MÖBLER, såväl finare som enklare, i olika träslag och stilar, bäst och billigast från MÖBELLAGRET Tel. 6 82. St. Esplanadgatan 13, GÄVLE</p>	<p>LINGHEMS SPANNMÅLS A.-B. Köper och säljer spannmål av alla slag GÖDNING . FODERÄMMEN . GRÄSFRÖ Telefoner: Linköping 11 22 - Lingham 26 Gistad 12</p>
<p>ESKILSTUNA</p>	<p>EDV. LINDBLÖM DROTTNINGGATAN 18 — GÄVLE Telefon 16 11 ALLT I LIVSMEDEL</p>	<p>Martin Anderssons Blomsterhandel S:t Larsgatan 31 LINKÖPING REKOMMENDERAS!</p>
<p><i>När det gäller</i> Inbindning av böcker, Hyllningsadresser med pärmar, vänd Eder alltid till OHLSSON & LINDS BOKBINDERI Kungsgat. 36 - ESKILSTUNA - Tel. 5 51</p>	<p>KAPPOR o. KLÄDNINGAR STÖRSTA SORTERING GÄVLE KAPPMAGASIN</p>	<p>BETALD ANNONSPLATS</p>
<p>FALUN</p> <p>Husmodersföreningarna landet runt använda de garanterade hemfärgerna HÄRVAN och FENIX Ljusäkta — Smetfria Tillverkare: A. W. Herdins Färgverk A.-B., FALUN</p>		

Går och Annat

FOTO- pristävlan avgjord

Den högtidliga sammanräkningen av rösterna till vår fotopristävlan försiggick i pressläggningsögonblicket under stark spänning. Man kunde ha hört en knappål —

om någon sådan varit närvarande — falla till marken, när kassören stack ned sin hand i den till rösturna apterade papperskorgen (vilken dagen till ära tömtes på dagens skörd av natur- och kärleksdikter) och drog det första kuvertet. Detta bröts, och det befanns att den röstsedel, som däri förvarades och varpå fanns en I:a hade insänts av — — — Nej, det kommer sedan!

Det blev efterhand allt flera ettor och det stod snart klart, var första pris skulle hamna. Det utdelas härmed till Gösta Landegren, Kolmårdssanatoriet, för filmen "Den 'friske' sjuklingens dag i Kolmårdsskogen". På detta foto hade nämligen inte mindre än 139 tävlingsdeltagare röstat. Landegren har alltså att emotse 25 kr. i erkänsla för sin fotokonst.

Andra pris tillerkändes under icke mindre högtidliga former sign. XYZ för bilden "Det farliga vägkorset" (nr V), som samlat 112 röster. Herr, fru eller fröken XYZ torde hava vänligheten lyfta på anonymitetens slöja och med namn, adress och helst personkort framträda inför redaktionen för att bli delaktig av det guldregn, som kassören i dessa dagar låter dugga över landet. Det blir 15 kr. att hämta.

Närmast kom sedan nr 4, vilken siffra motsvarar bilden av den solbadande lilla flickan, som skådar ut från ligghallen. Hon hade lockat 55 deltagare, och det var ju inte dåligt, ehuru något pris för denna exponering tyvärr inte blir över. Vi få i stället glädja fotografen med ett HEDERSOMNÄMNANDE.

Hedersomnämnannde nr 2 får insändaren av bild nr 2, som samlat 21 röster och Hedersomnämnannde nr 3 insändaren av bild III, som fått 9 röster.

Omröstningspriset

10 kr. tillföll Martin Gustafsson, P. L. 476, Sävsjö, som var den lycklige avsändaren av det konvolut, som först öppnades och som innehöll en röstsedel på foto nr 1.

Och därmed läser vi kassaskrinet väl för den här gången, ty kassörens blick börjar redan att mulna. Men vi återkomma med andra trevliga och — naturligtvis! — succéartade tävlingar. 336 män, kvinnor och barn hade deltagit i denna.

En tävlingsdeltagare från Orup

hade bifogat ett brev till sin röstsedel, vari han kategoriskt förklarar, att "den trevligaste sanatoriebilderna är nr 5." Orsaken till denna bestämda förklaring finna vi i brevskrivarens deklARATION, att han "av ohejdad vana alltid varit svag för de små Evorna" och att "de högt uppsvingade damerna äro välgymnastiserade (det är till att ha skarp blick!) men undrar, huruvida trafikaturens Laura (!) medger, att dessa unga damer tagit sin tillflykt på detta sätt.

— Någon åtskillnad till höger eller vänster har jag aldrig haft, och synd vore att köra förbi", tillägger han.

För att glädja konnässören i Orup och andra trafikintresserade har redaktionen beslutat att än en gång införa den förtjusande idyllen, vilken — efter vad vi ha anledning förmoda — härstammar från St. Ekebergs Sanatorium. Här är den alltså:

Förste pristagarens omfångsrika bidrag kunna vi däremot inte för dagen stå till tjänst med. Spaltutrymmet är nämligen för tillfället knappt.

Red.

■ **Tuberkulosen försvinner till år 2.000** — det är den profetia som en ledande amerikansk tuberkulosforskare dr Henry D. Chadwick, nyligen framlagt i ett föredrag. Han grundar antagandet på den jämna minskning i tuberkulosdödligheten som vi sett sedan sekelskiftet. Om denna minskning, som uppgår till ungefär 1/3 pr decennium, kan fortsätta, skulle sagda dödlighet vara 32 år 1950, 21 år 1960, 14 år 1970, och 9 år 1980. Tuberkulosbacillens slutliga nederlag kanske rent av kommer tidigare än om två generationer såsom ett resultat av nya rön på näringslärans och kemoterapiens område.

■ **Tuberkulosmedel.** Sedan ett år tillbaka ha några läkare i Rochester experimenterat med ett nytt tuberkulosmedel som de kalla "promin". Det hör till sulfonamidfamiljen och har givit utmärkta resultat vid försök på grisar. Alla grisar som erhållit promin ha klarat sig från tuberkulos. Man har ännu inte prövat det på människor.

■ **Koppar i blodet och lungorna.** Det är sedan länge bekant att människans blod innehåller järn — på 1 gram röda blodkroppar finns 0,0034 gram av metallen. En tysk forskare, professor Wolbold, har i dagarna offentliggjort en uppsats i vilken han framlägger resultatet av sina forskningar, som ge vid handen att blodet också innehåller koppar, nämligen 1,32 gram pr liter. När man tidigare ordinerade järn mot blodbrist, så vet man nu att detta recept inte är tillräckligt.

Även människans lungor innehålla koppar: en frisk lunga 10 gånger så mycket som en tuberkulos. Här antyda alltså forskningsresultaten på ett sammanhang mellan kroppens halt av en sådan s. k. "spårmetall" och tuberkulos.

Konvalescenter i Upsala!

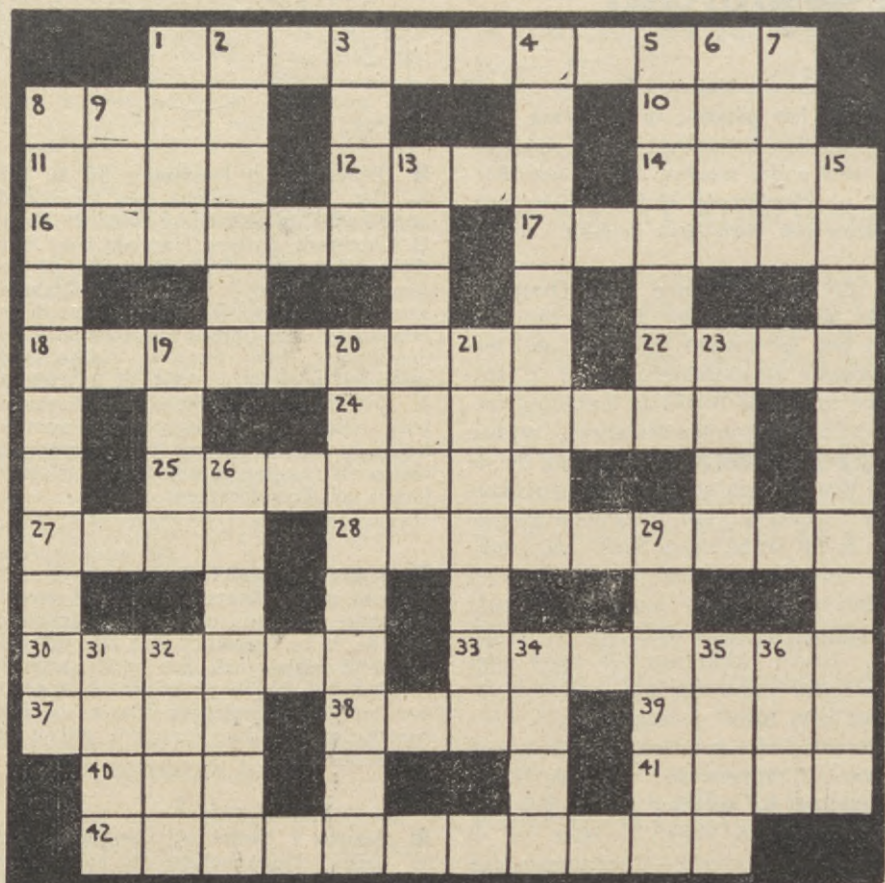
Konvalescentförening kommer i mitten av september att bildas i Upsala.

Obs.! annonser i dagspressen.

INTERIMSTYRELSEN.

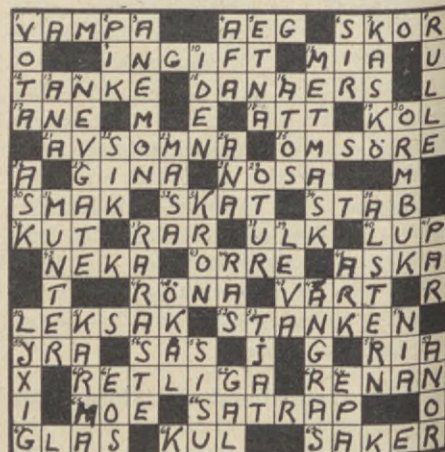
KORSORD NR 9

Lösningar

till korsord n:r 9 skola vara oss tillhanda senast den 20 okt. Skriv "Korsord n:r 9" på kuvertet. Insändaren av den först öppnade rätta lösningen belönas som vanligt med en femma. Lösningen jämte pristagarens namn meddelas i november-numret.

Lösning till korsord n:r 7:

Detta korsord tycks ha varit i svåraste laget — av antalet lösningar att döma! Man har förut kritiserat våra korsord därför, att de varit för lätta. I fortsättningen ska vi söka gå den gyllene medelvägen.

Först öppnade rätta lösningen hade insänts av fru Greta Jonsson, Kvastmakarebacken, Stockholm, som alltså tillerkännes en femma i pris.

— Vad skall jag göra, min man går ut varenda kväll?

— Gå ut du också!

— Det hjälper inte, för då sitter han bara hemma!

Vågrätt:

1. Musikalisk turné. (11)
8. På börs och hav. (4)
10. Fordras vid ett bröllop. (3)
11. Man blir våt i sådan båt. (4)
12. Fyrtornet jämförd med Släpvagnen (4)
14. Skyddat läge. (4)
16. Kommer vårt hjärta att klappa fortare. (7)
17. Vad kalla vi Calla? (2)
18. Den rike hamstrar, den fattige får intet. (9)
22. Föregår en slutsats. (4)
24. En medeltida svensk storman med färg i namnet. (7)
25. Se upp för tåget! (7)
27. För evakuering av vägglöss. (4)
28. En sport som inte är tvåårig. (9)
30. Edward Bekännarens gamla tron. (6)
33. Var filmen vid sekelskiftet. (7)
37. Avtagen människa. (4)
38. Vad var det Bröt-Anund bröt? (4)
39. Stora Tora. (4)
40. Miljö och kan sjö vara. (3)
41. Politisk företeelse. (4)
42. "Falskhet bor under de liljekullar." (Tegnér). (11)

Lodrrätt:

1. En man utan mod och karaktär. (4)
2. Limburg och litet. (6)
3. "Var plåga har sitt — för sig, men hälsan tiger still." (Geijer). (4)
4. Beslag på oskyldig dryck. (9)
5. Brev. (7)
6. Kriterium på en gentleman. (4)
7. Stavkarl. (4)
8. Kan vara högt placerad på en byrå. (11)
9. I är lika bra. (3)
13. Sallad. (7)
15. TRETTIO ÅR BAKOM FLÖTET. En gammal sportfiskares hågkomster. (11)
19. Dansar i det fria. (4)
20. Ju mer skilda, desto flera grader. (9)
21. Vad är det, frågar sig mängden. (7)
23. Den fågel som är att träffa. (4)
26. Lär människan känna sig själv både utan och innan. (7)
29. Bruka anhängna fyllerister ej sällan av sina kumpaner. (6)
31. I vissa dynor. (4)
32. Det är en ren slump. (4)
34. Nasal sensation. (4)
35. Mark. 7:13. (4)
36. En Anders. (3)

Tidskriften

Status och

De Lungsjukas Riksförbund

får ny adress den 1 oktober:

Kocksgatan 13—15, Stockholm.

Kom med i

för ungdom
och nybörjare!

'Den tjugaste hobby som finns'

Att samla frimärken är inte bara en angenäm fritidshobby som många andra... den ger mera av bestående värde. Den fond av vetande, som en frimärkssamlare förvärfvar, är inte föraktlig. Den spänner över geografi, historia, språk, konst och mycket annat — en hobby som fostrar till ordning och noggrannhet samlande intresse för ungdoms-klubbar och kamratgång...

Alla medlemmar av FiBs
frimärksklubb får gratis:

1. Frimärksalbum med ösblad.
2. FRIMÄRKSSAMLARENS A.B.O. — handledning i hur man sköter sin frimärkssamling.
3. TÄNDNINGSMÄTARE med millimetermätt och prov på olika vattentämpingar.
4. FRIMÄRKSPASTSÄTTARE.
5. RABATTKUPONGER FÖR FRIMÄRKSKÖP.
6. FRIMÄRKSTIDNING: varje vecka en egen avdelning i Folket i Bild.
7. FRIMÄRKEN GRATIS till intresserade medlemmar.
8. BYTESADRESSER.

Allt detta får Ni GRATIS mot en medlemsavgift av 50 öre.

Anmälningsblankett i

Folket i Bild

LULEÅ

W. JOHANSSON, Rörledningsaffär
Utför värme-, Vatten- och Avloppsledning samt Reparationer
Skomakaregatan 42 LULEÅ
Tel.: Verkst. 13 25 Tel.: Bostad 11 75

V. & A. ANDERSSON
MÄLERIAFFÄR
LULEÅ
Kungsgatan 16 Telefon 21 63
BILLACKERINGSVERKSTAD

SVEN NILSSONS REPARATIONSVERKSTAD
LULEÅ
Gamlestadsvägen. Tel. 19 60, bost. 31 30
REKOMMENDERAS
Fullständig bilservice

MALMÖ

KÖP EDRA
KÖTT-, FLÄSK- & CHARKUTERIVAROR hos
Firma Magn. Bengtsson

BLIV MEDLEM I
SOLIDAR
och
MJÖLKCENTRALEN

NYKÖPING

MJÖLKBAREN
NYKÖPING
Bagaregatan 29 Tel. 17 63
REKOMMENDERAS!

Sörmländska Lantmännens
CENTRALFÖRENING
Huvudkontor: NYKÖPING
Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm, Strängnäs och Södertälje. Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel, Kalk m. m.

TUREBERG

Turebergs
Dam- & Barneklipping
Stockholmsvägen 20 TUREBERG
REKOMMENDERAS!

UMEA

A. - B. H. ANDERSSONS
Värme- & Vattenledningsaffär UMEA
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar. Infordra kostnadsförslag. Tel.-anrop: Anderssons värme.

VÄSTERÅS

RAMAR — SPEGLAR — GLAS m. m.
Ekströms Glasmästeri
Stora gatan 19 - VÄSTERÅS - Tel. 2 77
Innehavare: OLOF VICTOR

Allt i klädväg för barn o. ungdom
av prima kvalitéer o. i största sortering
ELIN JOHANSSON & CO EFTR.,
Bertil E:son Strand.
Hörnet av Vasagat. o. Hantverkaregat.,
VÄSTERÅS - Telefoner 8 16 och 1389

Kläd eder hos

BRÖDERNA
HEDBERG
HERRKONFEKTION • TEL. 92 • VÄSTERÅS

BERGSLAGERNAS KONTORSMASKINER, Stora Gatan 24, Västerås, Tel. 17 15, 17 16, 32 88. ERIKA Skrivmaskiner — ORIGINAL-ODHNER Räkнемaskiner — VICTOR Adderingsmaskiner. Fullständig verkstadsservice, komplett reservdelslager. — Endast fackutbildad personal. Färgband, Carbonpapper, Utensilier.

BERGSTRANDS TRYCKERI
Tel. Tortuna 3 TORTUNA Tel. Tortuna 3
Förlag av: blanketter och räkenskapsböcker för mejeri, lantbruk, el. föreningar m. m.

Västerås Ornamentsmidesfabrik
Innehavare: A. J. ASK
Tel. verkst. 15 94, bost. 34 88 VÄSTERÅS
Järnkonstruktioner - Ornamentsmide
Hissräck - Balkongräcken - Koppar
Mässing och andra metallarbeten

EKIPERA EDER HOS
J. Clasings Herrkonfektion
VÄSTERÅS
Smedjegatan 12 Telefon 41 73!

ÖREBRO

ÖREBRO LUMP- & SKROTAFFÄR
Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro.
Tel. 130 43.
Köper och säljer i parti och minut: Järn- och Metallsrot samt Lump av alla slag.
Tomglas m. m.

ÖSTERSUND

HUSMODERNS MEMBAGERI
Allt i matbröd, kaffebröd, småbröd samt tårter och bakelser
Bageriet: Ruuthsvägen 5
Butiken: Storgatan 38
Tel. 20 25 ÖSTERSUND Tel. 32 36

GYNNA ANNONSÖRERNA

Tidningen **FOLKET,** Eskilstuna,

är den mest lästa av sörmlands-
tidningarna på platsen
och i länet

Värdefullt annonsorgan.

Över 4,000 REX-ROTARY duplikatorer sålda i Sve-
rige. — För varje företag, som vill göra en insats
för att skapa bättre ekonomi, större försäljning och
vinst är REX-ROTARY den trogne medhjälparen.

REX-ROTARY finnes i 9 olika modeller för såväl
hand- som elektr. drift. Priser fr. kr. 215:—.

STENCILER och FÄRG för alla dupliceringsma-
skiner.

Reklamförslag utarbetas kostnadsfritt å vår teck-
ningsavdelning.

Begär broschyr redan i dag!

A-B Zeuthen & Aagaard

STOCKHOLM

Kungsgatan 44.

Tel. 10 92 07 - 10 94 07 - 20 42 09.

GÖTEBORG

1:a Långgatan 12.

Tel. 12 59 01—02.

MALMÖ, Fabriksgatan 9. Tel. 179 65.

En ny katalog med rejäla varor

Den nya stora Höst- och Vinter-
katalogen 1941—1942 är nu utkom-
men. Den är som vanligt fylld av
lockande saker för alla och envar —
inte minst för damerna. Allt vad
man kan önska sig i kläder och
chica modevaror — det finns i flotta
modeller och goda material till pr-
iser, som alla måste uppskatta.

Var förutseende och gör i god
tid Edra inköp för hösten och vin-
tern. Insänd nedanstående kupong,
så erhåller Ni katalogen gratis
och portofritt.

ÅHLÉN & HOLM A.-B.

STOCKHOLM 20

Den största och ledande postorderaffären

BEMÄRK —

att Ni köper Edra varor
lika förmånligt, vare sig
Ni köper dem genom
vår katalog eller i någon
av våra Tempoaffärer.

Sänd denna kupong till Åhlén & Holm A.-B., Stock-
holm 20, i öppet kuvert frankerat med 5-öres frimärke.

Namn .....

Bostad .....

Postadress .....

Förutvarande kunder erhålla katalogen utan rekvisition. Nr 241